

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

THE INVENTORY OF RURAL ARCHITECTURE IN İZMİR FOÇA KOZBEYLİ SETTLEMENT

Ali Kemal ÇINAR¹ - Bilgen DÜNDAR² - Umut Devrim GENÇ³

Canan ÇAKMAK⁴ - Özlem ERKARSLAN⁵

Özet

İzmir İli, Foça İlçesine bağlı Kozbeyli Mahallesi*, İzmir’i Yeni Foça ve Eski Foça’ya bağlayan iki ayrı ana yol arasında kalan bölgede, Şaphane Dağı’nın Gencerlik Körfezi’ne bakan yamacında bulunmaktadır. Yörenin tarihçesine dair yeterli bilgi bulunmamasıyla birlikte, ilk yerleşim tarihinin 500 yıl kadar önceye dayandığı ve Kuzubeyi adındaki bir derebeyi tarafından kurulduğu bilgisi çeşitli kaynaklarda yer almaktadır. Geleneksel dokuyu içine alan yerleşim, güneybatıya doğru yükselen eğimli bir arazi üzerine konumlanmış olup, batı yönünde yer alan orman bölgesiyle sınırlanmıştır. Kuzey ve güneydoğu yönlerinde ise yeni yapılaşmaların olduğu genişleme alanları bulunmaktadır.

Yamacın alt kotunda yer alan köy meydanı ve çevresinde Osmanlı dönemi ve erken Cumhuriyet dönemine tarihlenen yapılar bulunmakta, orman sınırına dayanan üst kottaki bölgede ise yoğun olarak Sakız tipi evler ve kule ev tipleri bulunmaktadır.

Foça Belediyesi, Foça Kaymakamlığı ve Gediz Üniversitesi arasında imzalanan protokol doğrultusunda, Kozbeyli Mahallesi’nin Koruma Amaçlı İmar Planı, Gediz Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü tarafından hazırlanmaktadır. Koruma Amaçlı İmar Planı’na altlık oluşturmak ve plan kararlarının verilmesine katkı sağlayacak verilerin toplanması amacıyla 2013 yılı temmuz ayında plan sınırları dahilindeki tüm parsellere ilişkin envanter çalışması yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında 26 adet tescilli, 180 adet geleneksel yapı ve 58 adet yeni yapı olmak üzere toplam 264 adet parsel için hazırlanan envanter fişleri doldurulmuştur. Parsel bazında yapılan envanter çalışmaları, dijital ortamda mevcut duruma göre yeniden düzenlenen hali hazır harita üzerine işlenerek analiz paftaları oluşturulmuş ve elde edilen veriler 30 Nisan 2014 tarihinde yapılan bilgilendirme toplantısında paydaşlara aktarılmıştır.

¹ Yrd. Doç. Dr., Gediz Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, e-posta: alikemal.cinar@gediz.edu.tr

² Yrd. Doç., Gediz Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, e-posta: bilgen.dundar@gediz.edu.tr

³ Yüksek Mimar, Gediz Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, e-posta: umut.genc@gediz.edu.tr

⁴ Sanat Tarihçisi, e-posta: cakmakcanan2@gmail.com

⁵ Prof. Dr., Gediz Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, e-posta: ozlem.erkarslan@gediz.edu.tr

* Kozbeyli 2012 yılına kadar Foça’ya bağlı orman köyü statüsünde iken, 5216 nolu Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda yapılan değişiklik ile köy tüzel kişiliğinden çıkartılıp mahalle statüsüne geçilmiştir. Metin içinde Kozbeyli için hem köy ifadesi hem de mahalle ifadesi kullanılacaktır.

Kozbeyli yerleşimi, çeşitli dönemlere ait farklı tipolojide yapıları bir arada bulundurması dolayısıyla, İzmir çevresindeki kırsal alanlar içerisinde ayrıcalıklı bir değere sahiptir. Son yıllarda özellikle yerli turistlerin hafta sonlarında uğrak noktası haline gelen mahallenin, yapılan envanter çalışmaları ile belgelendirilmesi ve elde edilen veriler doğrultusunda nitelikli ve sürdürülebilir bir kırsal alan koruma planlaması yapılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Foça, Kozbeyli, kırsal mimarlık, kule evler, koruma amaçlı imar planı

Abstract

Kozbeyli Village which is depended on Foça Town (İzmir) is situated at between the two main roads that connect İzmir to Yeni Foça and Eski Foça. It is located on Şaphane Mountain overlooking Gencerlik Gulf. Although there is no adequate information about the history of the district, the information which the date of first settlement went back to the 500 years before and it was established by feudal lord whose name is Kuzubeyi takes place in different sources. The settlement which contains vernacular pattern is situated on the sloped area towards to south-west and is limited with the forest district. There are development areas that encompass new buildings in the north and nort-east directions.

There are buildings that date back to Ottoman period and Republican period in the village square and near surrounding located on lower levels of the slope. On the other hand, there are Greek houses and tower houses on the upper levels of the slope extended to the forest border.

Based on the protocol signed between Foça Municipality, Foça Governorship and Gediz University, Conservation Plan of Kozbeyli has been prepared by Architectural Department of Gediz University. Inventory studies were made for all parcels within the plan limits in order to create a base for conservation plan and collect the data which contribute to make plan decisions in July 2013. In this scope of work, inventory forms prepared for 26 registered buildings, 180 vernacular buildings, and 58 new buildings in total for 264 buildings were filled. Analysis sheets were prepared by writing down inventory studies on the base map which is reorganized according to current situation in digital media. The obtained data were conveyed to stakeholders in an informative meeting held on April 30, 2014.

Kozbeyli settlement has a privileged value in surrounding rural areas because of containing different building types that belong to different time periods. In recent years, the neighbourhood has become frequent destination for domestic tourists especially at weekends. It is aimed to document the settlement by conducted inventory studies and in line with these data to make a rural conservation plan which is sustainable and qualified.

Keywords: İzmir, Foça, Kozbeyli, rural architecture, towerhouses, conservation plan

Giriş

İzmir, Foça Belediyesi'ne bağlı Kozbeyli'nin geleneksel doku alanı 05.08.2003 tarihli İzmir II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından Kentsel Sit Alanı ilan edilmiş, aynı tarihli kurul kararı ile alandaki 25 taşınmaz tescillenmiştir. Bu kararlar doğrultusunda hazırlanması gereken Koruma Amaçlı İmar Planı çalışması, Foça Belediyesi, Foça Kaymakamlığı ve Gediz Üniversitesi arasında imzalanan protokol ve sözleşme gereğince Gediz Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü tarafından hazırlanmaya başlanmıştır. Bölüm Başkanı Prof. Dr. Özlem Erkarlan yürütücülüğünde, bölüm öğretim üyeleri Yrd. Doç. Dr. Ali Kemal Çınar, Yrd. Doç. Dr. Bilgen Dünder, Öğr. Gör. Umut Devrim Genç ve farklı disiplinlerden uzmanların katılımıyla oluşan ekip tarafından çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Koruma Amaçlı İmar Planı Hazırlanması sürecinin öncelikli basamağı olan mimari envanter çalışması, öğretim elemanları öncülüğünde, bölüm araştırma görevlileri ve üçüncü sınıf lisans öğrencilerinin katılımıyla yapılmıştır. Temmuz 2013'te başlayan alan çalışmasının ilk etabı on dört gün sürmüş, envanterlerin dijital ortama aktarılması ve hali hazır paftalar üzerine işlenmesi Nisan 2014'te tamamlanmıştır.

Envanter çalışması, Koruma Amaçlı İmar Planı sınırları içerisinde bulunan, fakat kentsel sit alanı dışındaki kalan, eski köy yerleşik alanı sınırlarına doğru bir geçiş alanını da kapsamaktadır. Koruma bölgesi dışındaki analitik çalışmalar, koruma amaçlı imar planı çerçevesinde öngörülecek yeni yapılaşma alanları ve koşullarına ilişkin plan kararlarının tespiti açısından önemlidir. Ancak, bu yazıda yalnızca kentsel sit alanı içerisinde kalan geleneksel kırsal dokudan elde edilen veriler aktarılacaktır.

Foça ilçesi çok katmanlı kentsel koruma alanıyla, İzmir çevresindeki önemli tarihi yerleşimlerden biridir. Foça ilçesi birçok tez, araştırma ve makaleye konu olmuştur. Foça'nın hızlı değişiminden ve gelişiminden kaynaklanan tarihi ve doğal çevredeki yıpranmadan yola çıkan ve bu açıdan koruma ve sit kararlarını sorgulayan, aynı zamanda bu yıpranma endişesi ile kısmi de olsa envanter çalışmalarını içeren tezler olduğu gibi (Şenol 2004; Uluca 1999; Yılmaz 1991; Zegerek 1997); bu değişime ve yeni yaşam tarzlarına yönelik geleneksel konutların ıslak mekanlarına yönelik dönüşüm önerilerini içeren spesifik çalışmalar da bulunmaktadır (Erdem 2007). Envanter çalışması olarak sayabileceğimiz diğer bir çalışma da Eski Foça'da bulunan geleneksel konutların kapı ve pencereleri üzerine yapılan bir çalışmadır (Özizmir 1997). Ayrıca çok eski bir geleneğe dayanan Kule Ev tipolojisi üzerine yapılan ve literatürde önemli bir yere sahip olan çalış-

malar bulunmaktadır (Arel 1988; Yıldırım 1997). Ayda Arel kule ev arketipi üzerine yapmış olduğu çalışmalarında Foça Bölgesi'nden (Bafa Gölü çevresi ve Çesme de çalışmanın kapsamı içindedir) Kartderesi (eski adıyla Kartera)'nde bulunan iki kule evi örnek çalışma olarak ele almıştır. Kule ev tipolojisini çok geniş bir bağlamda sorgulayarak, bahsedilen bölgede yer alan kule evlerin ayırt edici özelliklerini ortaya koymuştur (Arel, 1988). Yapmış olduğumuz literatür taraması Foça kırsalındaki envanter çalışmalarının ne denli az olduğunu ortaya koymuştur.

Kozbeyli hakkında da sınırlı sayıda kaynak bulunmaktadır. Bu kaynaklar Ersin Doğer'in Kozbeyli ile ilgili bilgiye ara satırlarda ulaştığımız Menemen üzerine yazmış olduğu 1998 tarihli kitabı ile, Kozbeyli doğumlu olan yazar ve şair Hüseyin Yurttaş'ın Doğer'in kitabına, sözlü tarih çalışmalarına ve kendi yaşam deneyimlerine dayanarak ürettiği 2001 tarihli Kozbeyli kitabıdır. Söz konusu kaynaklarda, köyün 15. yüzyıl sonlarında denizden gelecek olası saldırılar karşısında savunma yapılabilecek bir konumda, Şaphane dağının Gencerlik Körfezi'ne bakan kuzey yamacında kurulduğu belirtilmektedir. İlk yerleşimin yamacın yüksek bölgesindeki cami ve çevresinde kurulmuş olduğu ve zaman içerisinde kuzeydoğu yönünde alt kotlara doğru genişlediği anlaşılmaktadır. Köy meydanını çevreleyen bu dokuda, dışa kapalı, iç avluya dönük plan şemasına sahip yapılar bulunmaktadır. Caminin güneyinden başlayarak, güneydoğu yönüne doğru genişleyen bölge ise Rum mahallesi olarak tanımlanmakta olup, Sakız tipi evler ve kule evlerden oluşmaktadır. Tescilli yapılar listesinde sivil mimarlık örnekleri dışında bir cami, iki adet çeşme, bir ocak ve bir Osmanlı mezarlığı bulunmaktadır.

Kozbeyli'nin tarih içinde geçirmiş olduğu dönüşümler mahallenin sadece fiziksel yapı dokusunun değil, gündelik hayatın değişimine de sebep olmuştur. Yöre halkının geçim kaynağı, geçmişte zeytincilik, bağcılık, tütüncülük gibi tarıma dayalı iken günümüzde daha çok hayvancılık, ticaret, sanayi işçiliği ve günübirlik turizm ön plana çıkmaktadır. Yapılan envanter çalışması, mimari yapı ve doku analiziyle birlikte, sosyo-kültürel ve ekonomik yapıya ilişkin de bilgiler edinilmesine katkı sağlamıştır. Bu bağlamda koruma amaçlı imar planı ve plan notlarının, bölgenin korunarak geliştirilmesine katkı sağlayacak kararlar çerçevesinde hazırlanması hedeflenmektedir.

Çalışma Yöntemi ve Ayrıntılı Anlatım

Yöntem

Kozbeyli Mahallesi mimari envanter çalışması, Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanması sürecinin bir aşaması olarak yapıldığı için planlama sınırı dahilindeki tüm alanı kapsamaktadır. Ancak planlama alanının genişliği ve doku farklılıkları, envanter çalışması için alt bölgeler oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda belirlenen altı bölgeden 4, 5 ve 6 numaralı bölgeler yeni yapılaşma alanlarını içerirken; 1, 2 ve 3 numaralı bölgeler kapsamında tarihi doku çalışılmıştır (Şek. 1). Kentsel Sit Alanı sınırları dahilindeki tüm parseller için yapılan belgeleme çalışmalarında farklı aşamalarda farklı yöntemler kullanılmıştır. Ön tespit çalışmasında doku içerisindeki tüm yapılar için envanter fişi (Ek. 1) doldurulmuş ve fotoğraflarla belgeleme yapılmıştır. Bu sayede tescilli yapıların ayrıntılı belgelenmesinin yanı sıra, tescilli olmayan ancak doku bütünlüğünün korunması bağlamında değer taşıyan yapılar da belirlenmiştir. İkinci aşamada korunması gerekli görülen söz konusu yapıların plan rölevelleri çıkartılarak, ayrıntılı belgeleme çalışması tamamlanmıştır.

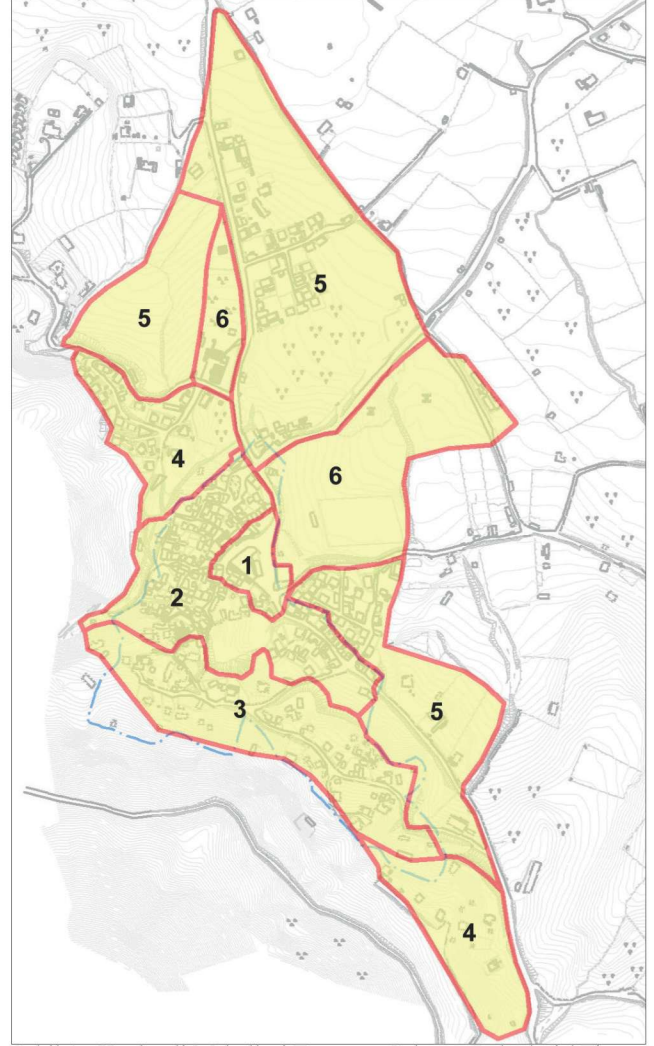
Alan çalışmasının tamamlanması sonrasında envanter fişleri ve röleve çizimleri dijital ortama aktarılmıştır. Envanter fişlerinden elde edilen verilerin hali hazır paftalar üzerine işlenmesi ile analiz paftaları oluşturulmuştur. Bu paftalar, mevcut doku içerisindeki yapılara ilişkin farklı verilerin grafiksel olarak değerlendirilmesine olanak tanımıştır.

Bölgeler

Kozbeyli yöntem açıklamasında belirtildiği gibi farklı yapı dokusu ve coğrafi özelliğe sahip 6 bölge olarak çalışılmıştır (Şek. 1). Birinci bölge Kozbeyli Meydanı ve yakın çevresini; ikinci bölge meydanın etrafını çevreleyen, batıda Kozbeyli Camii'ne kadar uzanan bölgeyi; üçüncü bölge Kuzubeyi Kulesi'nden sonra başlayan tepelik bölgeyi; dördüncü bölge alanın kuzeyinde ve güneyinde mevzii planlar ile oluşmuş, yeni konut alanlarından oluşan bölgeleri; beşinci bölge tarım-hayvancılık faaliyetlerinin ağırlıklı olarak yer aldığı kırsal karakterli bölgeleri ve son olarak da altıncı bölge İlköğretim Okulu, Aile Sağlığı Merkezi, otopark, futbol sahası ve mezarlık gibi sosyal ve teknik donatıları kapsamaktadır.

Birinci Bölge: Meydan ve Yakın Çevresi

Meydan Kozbeyli'ye geldiğinde ilk karşılaşılan ve ticari faaliyetlerin bulunduğu bir bölge olarak Kozbey-

Şekil 1 - Kozbeyli Mahallesi Envanter Çalışma Bölgeleri / The regions of the inventory study of Kozbeyli District

li'nin simgesi durumundadır. Ticari faaliyetlerin kapsamında market, lokanta, kıraathane ve kafe gibi mekanlar bulunmaktadır. Meydan aynı zamanda günübirlik turizm ve yerel pazar işlevlerini de kapsamaktadır. Ayrıca Mahalle Muhtarlığı burada yer almaktadır. Bölge Kentsel Sit Alanı içerisinde yer alan ticari mekanlar Kozbeyli'nin yapı karakterini oluşturan niteliktedirler.

İkinci Bölge: Meydan-Cami Bölgesi

Meydanın etrafını çevreleyerek bir yay çizen ve cami/kule ile son bulduğunu düşünebileceğimiz bölge olup, kentsel sit alanı içinde kalmaktadır. Burada Kozbeyli Camii ve Kuzubeyi Kulesi bulunmaktadır. Meydandan camiye doğru topografyada eğimin hızlı bir biçimde arttığı görülmektedir. Camiye giriş sokak kotundan merdivenlerle sağlanmaktadır. Caminin avlusu Gencerlik Koyu'na hakim bir konumdadır. Caminin ahşap kolonlarının hasar gördüğü, bölgede yer alan Kuzubeyi Kulesi'nin de oldukça harap durumda olduğu görülmektedir.

Fotoğraf 3 - Kozbeyli Genel Görünüm / General view of Kozbeyli

yinde, küçük Gencerlik Ovası yer alır. Mahallenin sırtını dayadığı Şaphane Dağı ise Yeni Foça yakınlarındaki Kartaltepe'den doğuya doğru uzanan, çam ormanlarıyla kaplı, üst bölümü düzlük bir dağdır. Araptepesi, Bulduk, Karaağaç, Uzunçalı, Kısık, Kervanca, Kayaarası, Alımeşe tepeleri köyün belli başlı yükseltileridir (Yurttaş 2001:3).

Foça ilçesi'nde ve Kozbeyli Mahallesi'nde Akdeniz iklimi görülmektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Kıyı kuşağında kar yağışı ve don olayları nadir olarak görülür. Yüksek kesimlerde kışlar karlı ve soğuk geçer. Kıyı kuşağının doğal bitkisini, sıcaklık ve ışık isteği yüksek ve kuraklığa dayanıklı olan kızılçam ve bunların tahrip edildiği yerlerde her zaman yeşil olan makiler oluşturur. Yüksek yerlerde ise iğne yapraklı karaçam, sedir, ve köknar ormanları hakimdir. Foça ilçesine ait meteorolojik veriler incelendiğinde en soğuk ay olan Ocak ayı ortalama sıcaklığı 6.4°C, en sıcak ay olan Temmuz ayı ortalama sıcaklığı 26.8°C, yıllık ortalama sıcaklık 16.3°C civarındadır. Ortalama yıllık toplam yağış 725.9 mm. dir ve yağışların çoğu kış mevsimindedir. Yaz yağışlarının yıllık toplam içindeki payı %5.7 dir. Bu yüzden bölgede yaz kuraklığı hakimdir. Yıllık ortalama nispi nem %63.2 dir. Foça ilçesi, İzmir İli içinde en az yağış alan ilçelerden biridir. Rüzgarlı gün sayısı özellikle kış mevsiminde oldukça fazladır. Yaz mevsiminin en sıcak ayları Temmuz ve Ağustos'dur. Her gün öğleye doğru çıkan deniz meltemi (İmbat) bunaltıcı sıcakları hafifletmektedir. İlçenin genel yerleşim dokusu, kıyıda gelen rüzgarın iç taraflara kadar taşınmasını sağlamaktadır (TVKGM 2011).

Tarihsel dönemden bu yana kayıtlanan deprem aktivitesine ilişkin veriler, İzmir ve çevresinin tektonik hareketliliğini göstermektedir. İzmir İli genelinde Gediz Grabeni ve Büyük Menderes Grabeni üzerindeki yerleşmeler, deprem-sellik açısından aktif bir bölgede ve I. derece deprem kuşağı içinde bulunmaktadır. Kozbeyli Mahallesi jeolojik ve jeomorfolojik açıdan Foça ilçesinin tamamı ile benzerlik gösteren faktörlere sahiptir. Bu konuda Foça ve Kozbeyli'yi etkileyen araştırma birimleri Alt Miyosen, Gediz Grabeni, Foça-Bergama Fay Zonu'dur. İlçe volkanik bir yapıdan oluşan engebeli bir araziye sahipse de, Gediz Nehri'nin

oluşturduğu alüvyon arazi olan deltadan dolayı geniş bir ovanın önüne kurulmuştur. 1953 yılında yaşanan depremde, yapıların bir bölümü orta derecede hasar görmüştür (TVKGM 2011; ÇŞB ve Dampo 2012).

Kozbeyli içme suyu ile ünlüdür. Bölgedeki içme suyu ihtiyacı Pınarderesi'nden karşılanmaktadır. Fakat son yıllardaki değişimler doğa koşullarını da olumsuz etkilemiş ve bu derenin suyu oldukça azalmıştır. Su kaynağının varlığının mahallenin buraya kurulmasını etkilediği söylenmektedir (Yurttaş 2001: 19). Pınarderesi dışında köydeki diğer dereler Çınarlidere, Cehennem Deresi, Şeytanlıdere, Sınırdere, Kayaalıdere, Kocadere ve Kolyozderedir.

Kozbeyli Mahallesiindeki evlerin çoğunda içme suyu ve kanalizasyon sistemi bulunmaktadır. Ayrıca İzmir Valiliği tarafından 2007 yılında inşa ettirilen ve İZSU tarafından işletilen Kozbeyli Atıksu Arıtma Tesisi ile çevresel sorunlara sebep olabilecek atık suların doğaya tekrar dönüşümü sağlanarak çevresel sorunların azaltılması hedeflenmiştir. Tesiste aktif çamur prosesi uygulanmakta olup 500 m3/gün kapasitesine sahiptir. Günümüzde Kozbeyli'den 200 m3/gün ve Yeni Foça'dan vidanjörlerle taşınan 250 m3/gün olmak üzere 450 m3/gün atıksu arıtılmaktadır (İZSU Web 2014).

Kozbeyli'nin 2013 yılı adrese dayalı nüfus sayımına göre nüfusu 602 kişidir (TÜİK-ADNSK). Nüfus gelişimine baktığında, 1985 yılında yapılan nüfus sayımından itibaren, 2013 yılı nüfus sayım sistemi kayıtlarına göre mahalle nüfusu 184 kişi artmış bulunmaktadır. Kozbeyli halkının en büyük geçim kaynağı, Eski Foça ve Yeni Foça bölgelerinin ortak geçim kaynağı olan ve temelleri geçmişe de dayanan zeytinciliktir. Ayrıca hububat ve baklagiller ile yaş sebze üretimi mahallede oldukça yaygındır. Geçmişte yapılan önemli gelir kaynaklarından bağcılık ve tütüncülük günümüzde bölgede görülmemektedir. Halkın diğer önemli geçim kaynağı ise hayvancılıktır. Besicilikten ziyade süt üretimi yapılmaktadır. Yerele hizmet veren sınırlı sayıda perakende ticaret ve son yıllarda gelişen günübirlik turizme yönelik köy kahvesi, kafe, lokanta faaliyetleri görülmektedir. Mahalle nüfusunun bir kısmı da Aliğa çevresindeki fabrikalarda işçi olarak çalışmaktadır (Yurttaş 2001: 18-19; TVKGM 2011).

Yerleşmenin Tarihsel Gelişimi

Kozbeyli'nin kuruluşuna dair kesin ve net bir belge olmamakla birlikte Doğer "İlk İskanlardan Yunan İşgaline Kadar Menemen ya da Tarhaniyat Tarihi" adlı kitabında Kozbeyli'nin kuruluşunu Saruhan Beyliği ve Erken Osmanlı dönemine tarihlemektedir. Kozbeyli 14. ve 16. yüzyıllarda Saruhanoğulları Beyliği sınırları içinde yer alan Menemen'e bağlı köyler (Kozbeyli, Bucak, Söğütlü, Şeyh-i Kebir) ara-

sında sayılmaktadır (Doğer 1998). “Foça-Kozbeyli” adlı kitabın yazarı Yurttaş ise Doğer’in fikirlerini paylaşmakla beraber, ilk yerleşim yerinin Şaphane Dağı’nın tepesine daha yakın, bugünkü yerleşim yerinin 3 km batısında bulunan Yolmuş olduğunu bu bölgede bulunan hamam, yağhane ve konut kalıntılarında yola çıkarak iddia etmektedir. Yurttaş 150-200 yıl kadar burada yaşandığını, fakat korsan saldırılarından sonra köyün güvenlik sebebiyle bugünkü yerine taşındığını söylemektedir (Yurttaş 2001: 6).

Adına ilk kez XVI. yüzyıl tapu tahrir defterlerinde Mene-men kazasına bağlı Kuzubeğlü olarak rastlanan Kozbeyli, bölgedeki en eski köylerden birisidir. Köyün adı 13. ve 14. yüzyılda bu bölgeye iskan etmiş bir konar göçer Türkmen aşiret veya oymağı ile ilişkili olmalıdır (Doğer 1998: 240). Kozbeyli adının kökeniyle ilgili diğer bir görüş ise, Kozbeyli adının köyü kuran derebeyi Kuzubeyi’nin adının evrilmesiyle oluşmasıdır (Yurttaş 2001: 7).

Kozbeyli köyü, 1575 yılı tahrir defterinde Yeni Foça Kalesi muhafızlarının tımarı olarak gösterilmektedir. Yörük defterinde ise 65 nefer ile Ellici Cemaati’nden 12 nefer kayıtlıdır. 1668 yılı avarız haneleri tespitinde 10 hane vergi mükellefi vardır. Kozbeyli Köyü, 1890 yılı Aydın vilayeti salnamesinde 524 nüfusuyla 19. yüzyılın başında kaza statüsüne yükseltilmiş olan Foça ilçesinin Yeni Foça Nahiyesine bağlıdır. 1927/ 1928 yılı İzmir Vilayeti Salnamesinde ise 665 nüfus kayıtlıdır (Doğer 1998: 241).

Kozbeyli ve yakın çevresi, daha da genel olarak Foça ilçesi çok katmanlı bir yerleşim tarihine sahiptir. Son Kalkolitik-İlk Tunç Çağı’na (İ.Ö. 3500-2000) kadar tarihlenen bu bölge İon ve Aiol kentleri’ne (Phokaia-Eski Foça, Kyme) ve Geç Bizans yerleşimlerine (Çakmaklı, Horozgediği) de ev sahipliği yapmıştır. Bu kadar farklı medeniyetleri barındırmış olan bir bölgenin içinde olmasına rağmen, Kozbeyli’nin tek katmanlı bir tarihe sahip olması şüphe uyandırmaktadır. Özellikle Rum Mahallesi denilen bölgede görülen kule tipi evler bunu düşündürmektedir. Yeni Foça’daki kule tipi evlerin Bizans mimarisinin devamı niteliğinde olmasının yanı sıra, Ceneviz kökenli olabileceği görüşleri bulunmaktadır (Arel 1989: 45-46). Ayrıca yine Doğer’in açıklamalarıyla bölgenin Saruhanoğulları Beyliği hâkimiyetinde olmasına karşın Eski ve Yeni Foça kıyılarının Cenevizlilerin hâkimiyetinde olduğunu biliyoruz (Doğer 1998: 240). Bu açıdan bakıldığında Kozbeyli tarihinin detaylı bir şekilde çalışılması gerekmektedir.

Kozbeyli Geleneksel Mimarisi

İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 05.08.2003 tarih ve 11876 sayılı kararı ile Kozbeyli’de 25 adet taşınmaz, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Bu taşınmazlar, tescil listesinde 1 cami, 2 çeşme, 1 mezarlık, 1

ocak, 1 gazino+birahane, 1 ticaret yapısı, 1 konut+ticaret yapısı, 17 konut olarak gösterilmiştir. 2014 yılında ise alınan münferit bir kararla 884 parsel de kayıtlı taşınmaz olarak tescillenmiştir. Bu bölümde cami, çeşme, mezarlık, ocak gibi tescilli yapıların yanı sıra yine tescilli olan 1114, 781, 925 ve 827 parsellerde yer alan konut+ticaret ve ticaret işlevli yapılardan da bahsedilmiştir. Konutlar ise bir sonraki başlık altında incelenmiştir.

Kozbeyli Camii

Kozbeyli Camii, mihrabının üzerinde bulunan kitabesine göre Hicri 1027/Miladi 1617-18 tarihinde inşa edilmiştir (Foto. 4). Fakat caminin kapısında ve içinde okunamayan

Fotoğraf 4 - Kozbeyli Camii (858 Parsel) (Tescilli) / Kozbeyli Mosque (Building lot: 858) (registered)

tarihlerin olduğu ve sözlü tarih bilgilerine göre caminin daha önceki yıllarda yapılmış olabileceği düşünülmektedir (Yurttaş 2001: 27). Cami dikdörtgen planlı, ahşap tavanlı ve ahşap kırma çatılıdır. Meydandan çıkan ve güneybatı yönünde hem kavisli hem de yükselerek ilerlenen dik bir yokuşun sonunda yer alan cami 2 km aşağısında bulunan denize ve Gencerlik’e doğru yönelmektedir. Yapının Kuzey cephesi önünde ahşap direklerle desteklenen bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Harimin kuzeyinde ahşap direklerle desteklenen kadınlar mahfili yer almaktadır. Kadınlar mahfiline giriş yapının batı cephesindeki taş merdivenler ile sağlanmaktadır. Harimin tavan ve zemin döşemeleri ahşap rabıttır. Tavanda

bitkisel bezemeli üç adet alçı tavan göbeği yer almaktadır. Yapının güney duvarında bulunan mihrabın yarım daire nişi üzerinde perde motifleri ve mihrabı taçlandıran S-C kıvrımlı bitkisel bezemeler ve tavan göbekleri XIX. yüzyıl bezemelerinin genel karakterini yansıtmaktadır. Yapının kuzey duvarındaki girişi üzerinde bulunan Hicri 1307/Miladi 1889-90 tarihli onarım kitabesinden yapının XIX. yüzyıl sonlarında bir kapsamlı bir onarım geçirdiği anlaşılmaktadır. Mihrap ve tavan bezemeleri de bu tarihle çağdaş olmalıdır.

Alçışme

Dikdörtgen plana sahip çeşme, mezarlık yolu üzerinde 622 numaralı parselin kenarında yer almaktadır (Foto. 5).

Fotoğraf 5 - Alçışme (Tescilli) / *Alçışme (registered)*

Kesme taş ve moloz taş malzemeyle inşa edilmiştir. Çeşmenin arkasında bir su deposu bulunmaktadır. Yuvarlak kemerli bir aynalığı ve devşirme malzemenen bir yalağı vardır.

Çeşme

800 numaralı parselin güneydoğusunda yer alır (Foto. 6). Kıрма taş malzemeyle inşa edilmiştir. Çeşmenin arkasın-

Fotoğraf 6 - Çeşme (Tescilli) / *Fountain (registered)*

da dikdörtgen planlı bir su deposu bulunmaktadır. Sivri kemerli bir aynalığı ve devşirme malzemenen bir yalağı vardır.

Mezarlık

Köyün kuzeydoğusunda yer alan mezarlık Miladi 1700'lü yıllara tarihlenmektedir (Foto. 7). Üzerlerinde en erken H.1136 /M.1723-24, H.1146/M.1733-34 tarihi olanlar dışında, genellikle 1205 ila1295 tarihleri arasında (M.1790-1878) değişen, sarıktı, cami tasvirli, vazodan çıkan çiçekler, S-C kıvrımlı bitkisel bezemeler, meyve tabağı gibi 18.-19. yüzyıl bezeme özelliklerini gösteren oldukça nitelikli mezar taşları bulunmaktadır.

Fotoğraf 7 - Mezarlık (Tescilli) / *graveyard (registered)*

Ocak

Rum mahallesi olarak tanımlanan bölgede yer alan 816 parselin, tescil listelerinde ve fişlerinde "Ocak" olarak belirtilmesine karşın, aynı parselde günümüze oldukça iyi korunmuş şekilde ulaşan bir Rum konutunun bulunduğu tespit edilmiştir. Bodrum+zemin kattan oluşan konut, inşa malzemesi ve tekniği (kıрма taş malzemeyle yığma sistem), özgün mimari unsurları (ahşap dikme ile taşınan ahşap kiriş üzeri ahşap hatıllar, düz toprak dam, ahşap zemin döşemesi, ocak, nişler, özgün pencere açıklıkları, bodrum katın mazgal pencereleri vb. özellikler) ile bölgenin karakteristik mimarisini yansıtmaktadır. Bu nedenle parselin

Fotoğraf 8 - Ocak (816 Parsel) (Tescilli) / *Fireplace (Building lot: 816)(registered)*

tescil durumu, konut+ocak veya konut+müştemilatı olarak düzeltilmelidir (Foto. 8).

1114 Parsel

Çapkınoğlu Konağı olarak bilinen yapı, iki ayrı yapıdan oluşmaktadır (Foto. 9-10). Bunlardan ilki zemin+1 katlı

Fotoğraf 9 - 1114 Parsel / Building lot: 1114

Fotoğraf 10 - 1114 Parsel / Building lot: 1114

konut (1114 parsel), diğeri ise tek katlı bir ticaret yapısıdır (781 parsel). Bu iki ayrı yapıyı birleştiren ve arka avluya geçişi sağlayan bir hol bulunmaktadır. Avluda ise ocak, mutfak gibi müştemilatlar yer almaktadır. Yapılar Foça Belediyesi ve İzmir Valiliği'nin katkılarıyla yakın bir dönemde restore edilmiştir. Tek katlı ticaret yapısının girişinin üzerinde "1878" tarihi yazılıdır. Konutun ön cephesinde basık kemerli bir giriş ve iki yanında bir pencere ile zemin kata ulaşılır. Zemin kat tek mekandan oluşmaktadır. Yapının arka cephesindeki taş merdiven ile üst kata çıkılır. Üst katta bir giriş holüne açılan iki oda bulunmaktadır.

781 Parsel

Yapı Çapkınoğlu Konağı'nın hemen karşısında yer almaktadır (Foto. 11). Tek katlı ve tek mekandan oluşan yapının

Fotoğraf 11 - 781 Parsel / Building lot: 781

özgün fonksiyonunun gazino, birahane olduğu bilinmektedir. Mekanın içinde bir ocak yer almaktadır. Yapı tescil fişindeki fotoğraflara göre düz toprak damlı, taş saçak ve parapetli iken restorasyon sonrasında ahşap kırma çatıyla örtülmüştür.

925 Parsel

Kozbeyli köy meydanında bulunan ve meydanın tanımına katkıda bulunan bu yapı, mimari özellikleri, farklı yapı tipolojisiyle ve özenli işçiliği ile özel bir değere sahiptir (Foto. 12). Zemin katı ticaret, üst katı konut işlevli olarak kullanılmaktadır. Arazinin ve mülkiyet sınırının şekliyle biçimlendiği tahmin edilen yapı yamuk bir forma sahiptir ve doğu-batı yönünde eğimli bir araziye oturmuştur. Ön cephe, kat arasındaki taş silmeler, iki renkli taş kullanımı, üst kat cephe kenarındaki tuğla plasterler ile oldukça özenli bir işçilik içerir. Üst kattaki konuta giriş, yapının çıkmaz sokağa bakan arka cephesinden sağlanmaktadır. Silmeler ile taçlandırılan basık kemerli bir niş içerisine yerleştiril-

miş, taş söveli giriş oldukça özenli bir işçilik içermektedir. Giriş cephesi iki renk kesme taşlarla kaplanmıştır. Girişin hemen üzerinde üst kat holüne ait ahşap hatıllı bir pencere yer almaktadır.

Fotoğraf 12. 925 Parsel / Building lot: 925

827 Parsel

Yapı zemin+1 kattan oluşmaktadır (Foto. 13). Zemin kata ön cepheden, üst kata ise avluya açılan yan cepheden giriş yapılmaktadır. Zemin kattaki giriş ve pencerelerin üzerinde taşlardan örülmüş birer basık hafifletme kemeri bulunmaktadır. Zemin kat pencereleri ahşap kepenk- li, üst kat pencereleri ise taş sövelidir. Bu pencerelerin üzerinde iki renk taşın sağır yuvarlak kemerli alınlıklar bulunmaktadır. Bu iki renk taş örgüsünü duvarlarda da

Fotoğraf 13 - 827 parsel / Building lot: 827

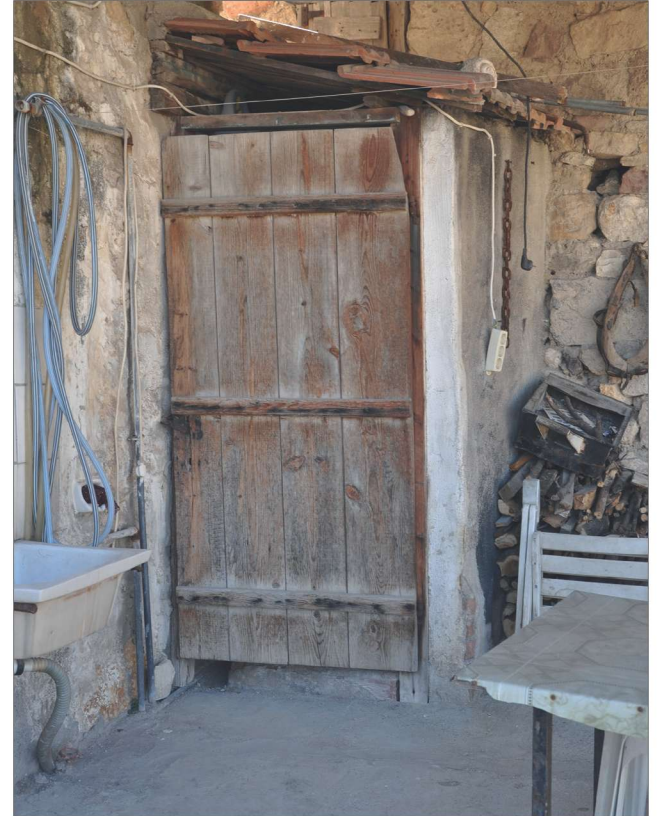
görmekteyiz. Şu anda yapı kiremitli ahşap çatıya sahip olmakla birlikte, özgün taş saçakları yapının örtüsünün düz toprak dam olduğunu düşündürmektedir.

Konut Tipleri ve Özellikleri

Kozbeyli Mahallesi geleneksel dokusu içinde, plan şemaları, cephe özellikleri, parsel içindeki konumları ve sokak ile olan ilişkileri bakımından birbirinden farklılaşan konut yapıları bulunmaktadır. Meydanı çevreleyen alandaki yapıların çoğu günümüzde de kullanılmakta olup, plan şemalarını belirlemek mümkün olmuştur. Ancak Rum Mahallesi'nde bulunan ve detaylı rölöve, restitüsyon çalışması olmaksızın değerlendirilemeyecek olan, büyük ölçüde yıkık durumdaki yapılar çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

Konut Plan Şemaları

Yapılan envanter çalışması ile konut yapılarının plan şemaları üzerinden incelendiğinde üç ana tip altında değerlendirilebileceği belirlenmiştir. Belirlenen plan şemalarını, Yatayda Gelişen Orta Hollü Plan Tipleri, Kule Ev Plan Tipleri ve Münferit Plan Tipleri olarak ayırmak mümkündür. Yapıların plan tipolojisini belirleyen, ana yaşam mekanlarını içermeleri dolayısıyla üst kat plan şemaları olmuştur. Dolayısıyla örnek çizimlerde, topoğ-

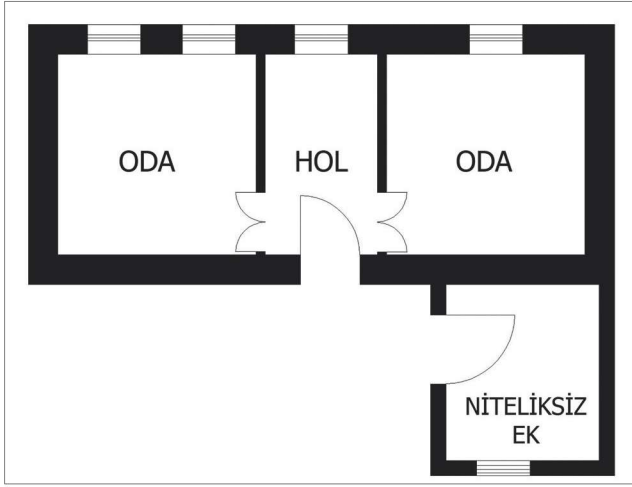

Fotoğraf 14 - 1167 parsel, bahçe içindeki tuvalet / Building lot: 1167, the toilet inside the courtyard.

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

rafyadaki yerleşime ya da plan tipine bağlı olarak, zemin kat ya da birinci kat olarak tanımlanan üst kotlara ait planlar sunulmuştur.

Yatayda gelişen orta hollü plan tipi, doku içinde en yoğun görülen plan tipidir. Bu plan şemasında yapı girişini karşılayan orta holün her iki yanında birer oda yer almaktadır. Çoğunlukla bodrum kata sahip bu konutlarda, ıslak hacimlerin avlu içinde yer aldığı ve bodrum katların ahır, depo gibi yan işlevlerle kullanıldığı görülmektedir (Foto. 14). Bu yapı tipindeki konutlar dışa kapalı olup, çoğunlukla bahçe içinden giriş almaktadır. Organik yerleşim

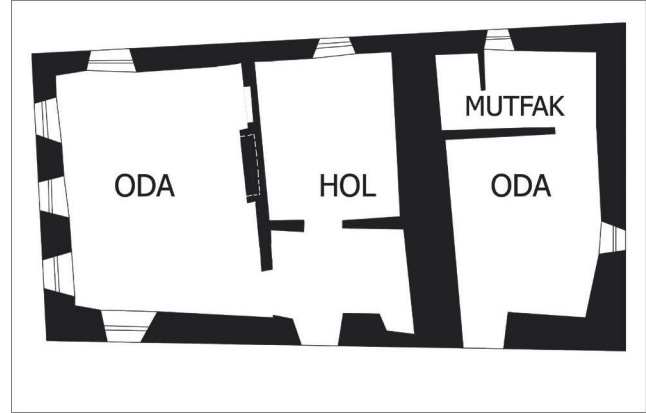
Şekil 3a - 819 Parsel (Tescilli) Zemin Kat Planı / Building lot: 819 (registered), ground floor plan.

Fotoğraf 15 - 819 Parsel / Building lot: 819

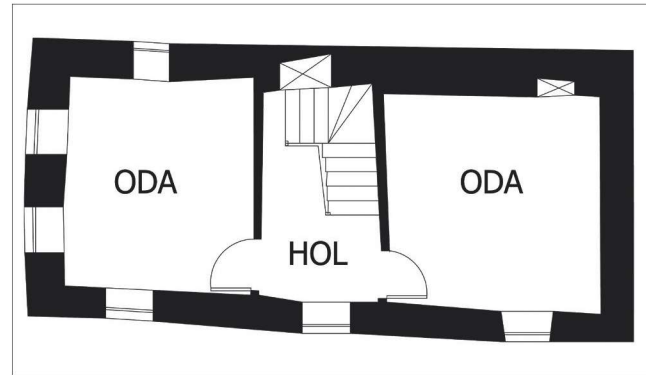
Fotoğraf 16 - 819 Parsel, Bodrum Kat / Building lot: 819, basement floor plan.

Şekil 3b - 827 Parsel (Tescilli) 1. Kat Planı / Building lot: 827 (registered), first floor plan.

Fotoğraf 17 - 827 parsel / Building lot: 827

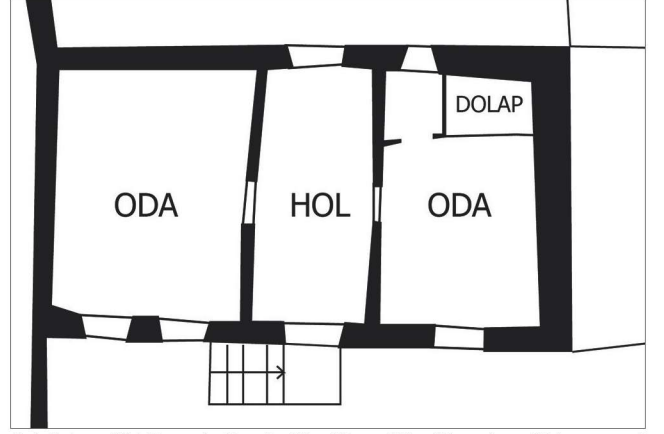
Şekil 3c - 890 Parsel (Tescilli) 1. Kat Planı / Building lot: 890 (registered), first floor plan.

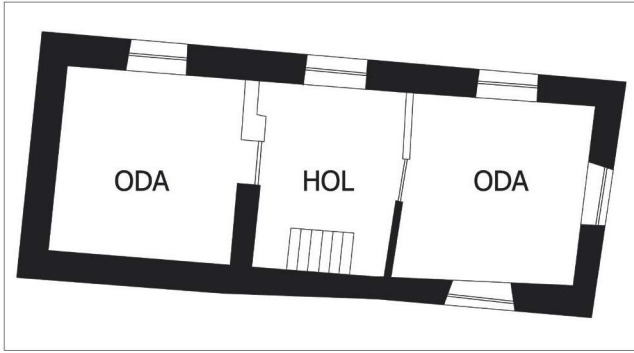
Fotoğraf 18 - 890 parsel / Building lot: 890

dokusu içinde dışarıdan yüksek duvarları görülen yapıların bahçe girişleri dahi ara geçitlerde gizlenebilmektedir. Özellikle köy meydanı çevresindeki bölge içinde, farklı parsellere oturan yapıların aynı bahçeyi paylaştıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla akraba aileler tarafından kullanılan ortak bir iç bahçeden iki ya da daha fazla yapıya giriş sağlanmaktadır. Bu durum yerleşim dokusunu ve sokak niteliklerini oldukça etkileyen önemli bir unsurdur.

783, 819, 827, 890, 898, 923, 932,933, 941, 944, 968, 970, 1007, 1167 nolu parsellerde bulunan yapılar, yatayda gelişen plan şemasına sahiptir (Şek. 3a-k, Foto. 15-29).

Şekil 3e - 923 Parsel, Zemin Kat Planı / Building lot: 923, ground floor plan

Şekil 3d - 898 Parsel (Tescilli) 1. Kat Planı / Building lot: 898 (registered), first floor plan

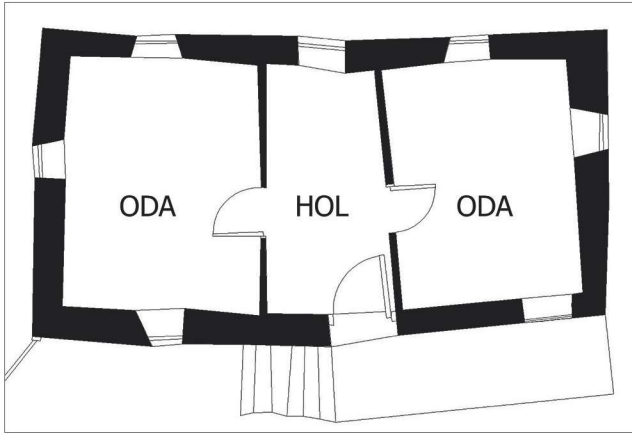
Fotoğraf 20 - 923 parsel / Building lot: 923

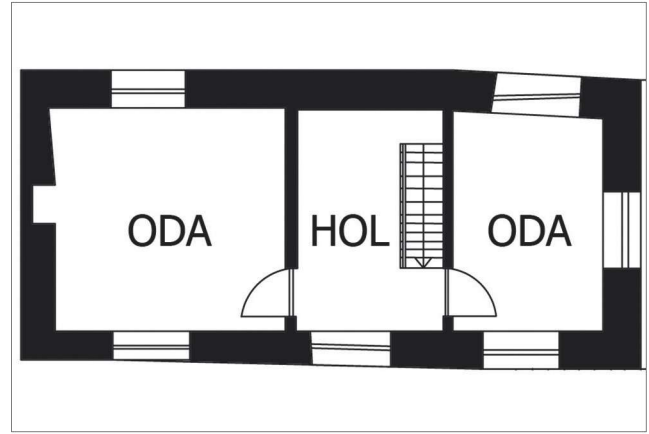
Fotoğraf 19 - 898 parsel / Building lot: 898

Fotoğraf 21 - 923 parsel, hol / Building lot: 923, entrance

Şekil 3f - 933 Parsel (Tescilli) , 1. Kat Planı / Building lot: 933 (registered), first floor plan

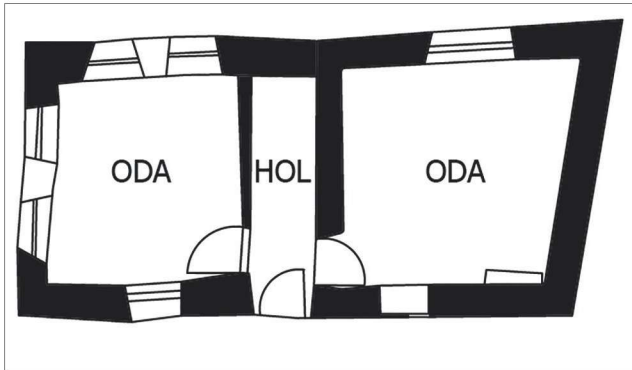
Şekil 3h - 944 Parsel, 1. Kat Planı / Building lot: 944(registered), first floor plan

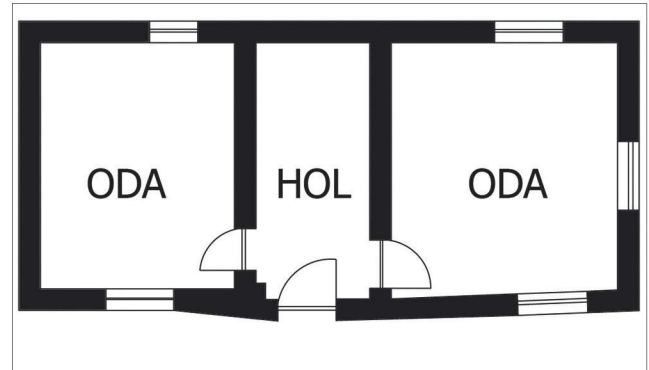
Fotoğraf 22 - 932 - 933 parsel, ortak avlu girişi / Shared courtyard entrance of building lots 932 and 933

Fotoğraf 24 - 944 parsel / Building lot: 944

Şekil 3g - 941 Parsel, 1. Kat Planı / Building lot: 941, first floor plan

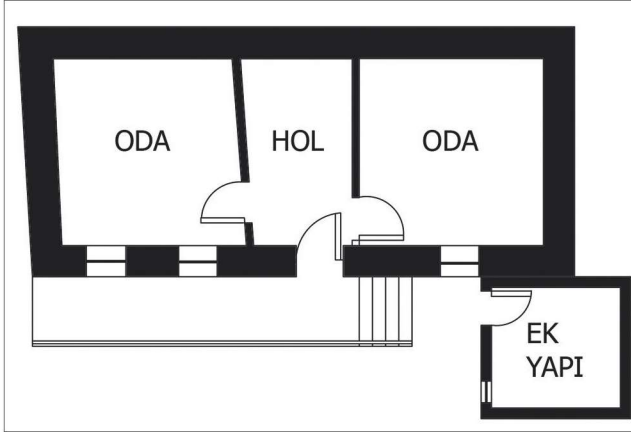
Şekil 3i - 968 Parsel, Zemin Kat Planı / Building lot: 968, ground floor plan

Fotoğraf 23 - 941 Parsel / Building lot: 941

Fotoğraf 25 - 968 parsel / Building lot: 968

Şekil 3j - 970 Parsel, 1. Kat Planı / Building lot: 940, first floor plan

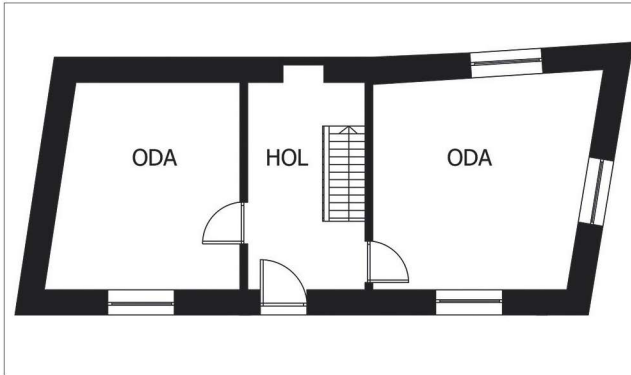
Fotoğraf 28 - 1007 Parsel (Tescilli) / Building lot: 1007 (registered)

Fotoğraf 26 - 970 parsel / Building lot: 970

Fotoğraf 29 - 783 Parsel / Building lot: 783

Şekil 3k - 1167 Parsel, 1. Kat Planı / Building lot: 1167, first floor plan

Fotoğraf 27 - 1167 Parsel / Building lot: 1167

Fotoğraf 30 - 798 Parsel / Building lot: 798

Kule ev plan tipi ise Foça yöresinde sıklıkla rastlanan, özellikle savunma ve gözetlemeye yönelik, az sayıda küçük açıklığa sahip, bodrum kat üzerindeki yüksek girişli tek mekandan oluşan kare plan şemalı yapılardır. Rumların pyrgoi ya da pyrgos, Türklerin kule dedikleri bu bölgede bulunan kule evler Rumlar tarafından yapılmış, Cumhuriyet'in ilanına kadar Rumlar tarafından kullanılmış, 1923 yılından sonra ise devlet bu konutları Türklere devretmiştir. Arel Foça'daki kule evlerin Strabo'nun katokia diye adlandırdığı bir tipolojinin devamı olduğundan bahseder ve bu tarz kule evlerin sadece savunma amaçlı olmadığını, zengin zümreye sahip kişiler tarafından ve

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

tarımla ilgilenen kişiler tarafından da kullanıldığını vurgular (Arel 1989: 46-47; Yıldırım 1997: 32). Bu yapılarda bodrum kata giriş zemin kotundan sağlanmakta, yaşam alanına ise çoğunlukla açıktaki taş merdivenlerle ulaşılmaktadır (Foto. 30, 31). Yöre arazisindeki eğim yapıda farklı kotlarda bulunan girişlerin biçimlenmesini de etkilemiştir.

Fotoğraf 31 - 936 Parsel / Building lot: 936

İnceleme alanı içerisinde kule ev plan şemasına sahip en önemli yapı Kuzubeyi Kulesidir (Şek. 4a, Foto. 32,33). 859 parselde yer alan yapı, günümüzde kısmen yıkık olmasına karşın gerek malzeme gerekse cephe ve plan düzenlemesi açısından niteliğini korumaktadır. Yapı ayrıca konumu açısından da öneme sahiptir. Kozbeyli Camii'nin yan parselindeki yapı, körfezden gelebilecek tüm tehlikelerin gözetlenebileceği bir konuma sahiptir.

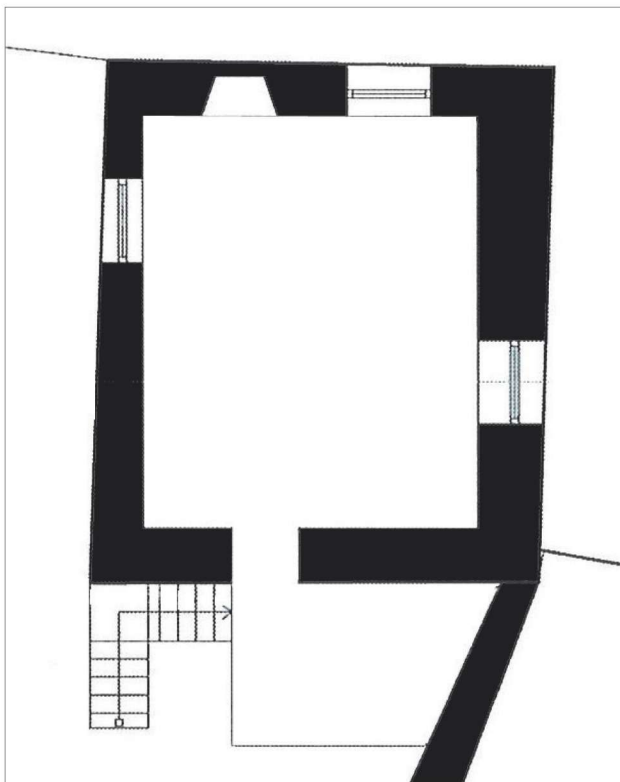

Fotoğraf 32 - 859 Parsel / Building lot: 859

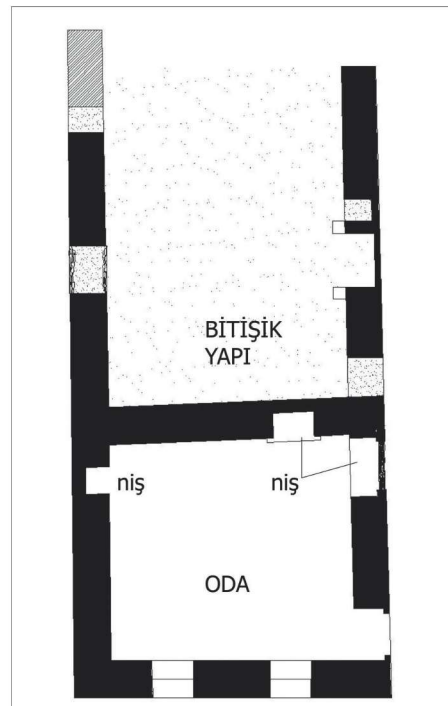

Foto. 33. 859 Parsel / Building lot: 859

792, 794, 798, 859, 864, 866, 867, 908, 936, 959, 1147-1166 nolu parsellerde bulunan yapılar, kule ev tipi plan şemasına sahiptir (Şek. 4b., Foto. 34-41).

Şekil 4a - 859 Parsel (Tescilli) / Building lot: 859 (registered)

Şekil 4b - 794 Parsel, 1. Kat Planı / Building lot: 794, first floor plan

Fotoğraf 34 - 794 Parsel / Building lot: 794

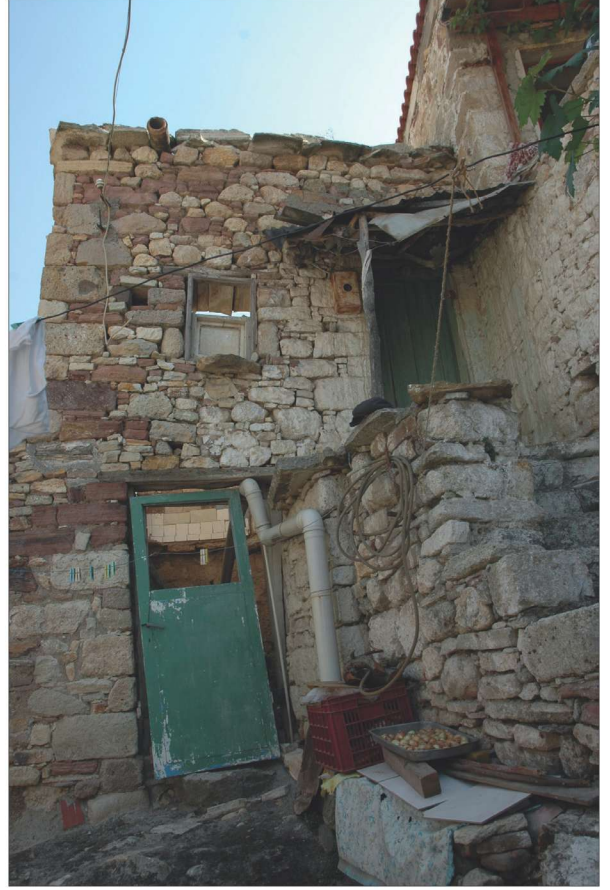
Fotoğraf 35 - 794 Parsel / Building lot: 794

Fotoğraf 36 - 864 Parsel (Tescilli) / Building lot: 864 (registered)

Fotoğraf 37 - 908 Parsel (Tescilli) / Building lot: 908 (registered)

Fotoğraf 38 - 959 Parsel / Building lot: 959

Fotoğraf 39 - 959 Parsel Ocak / Building lot: 959, fireplace

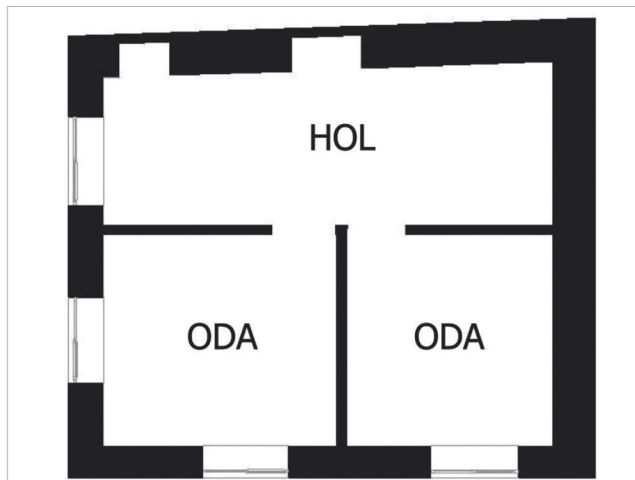
Fotoğraf 40 - 866 Parsel / Building lot: 866

Fotoğraf 41 - 867 Parsel / Building lot: 867

Dışarıdan kule ev tipi görünümüne sahip ancak plan şeması bakımından farklılaşan bir grup yapı daha bulunmaktadır. Bu konutlarda kare ya da kareye yakın dikdörtgen alan içerisinde yan hole açılan mekanlar bulunmaktadır. Bodrum ya da zemin katlarında ahır, mutfak gibi mekanların bulunduğu yapılarda, yan duvara yaslanan merdiven ile üst kat holüne ulaşım sağlanmaktadır (Foto. 43).

816, 854, 868, 869, 870, 871, 873, 883, 888, 906, 907, 926, 957 nolu parsellerde bulunan yapılar, kule ev tipi görünümüne sahip yan hollü plan şemasına sahiptir (Şek. 5a-b, Foto. 42-53).

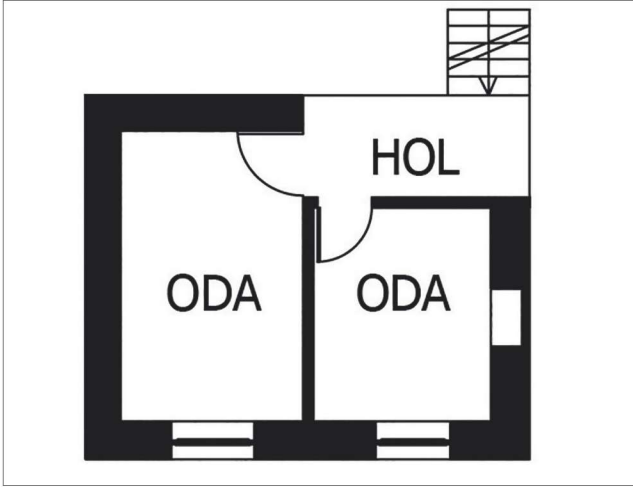
Şekil 5a - 873 Parsel, 1. Kat Planı / Building lot: 873, first floor plan

Fotoğraf 42 - 873 Parsel / Building lot: 873

Fotoğraf 43 - 873 Parsel, iç mekan / Building lot: 873, interior

Şekil 5b - 883 Parsel, 1. Kat Planı / Building lot: 883, first floor plan

Fotoğraf 47 - 906 Parsel (Tescilli) / Building lot: 906 (registered)

Fotoğraf 44 - 883 Parsel / Building lot: 883

Fotoğraf 48 - 957 Parsel (Tescilli) / Building lot: 957 (registered)

Fotoğraf 45 - 883 Parsel, iç mekan / Building lot: 883, interior

Fotoğraf 49 - 854 Parsel / Building lot: 854

Fotoğraf 46 - 871 Parsel (Tescilli) / Building lot: 871 (registered)

Fotoğraf 50 - 854 Parsel, iç mekan / Building lot: 854, interior

Fotoğraf 51 - 868 Parsel / Building lot: 868

Fotoğraf 52 - 870 Parsel / Building lot: 870

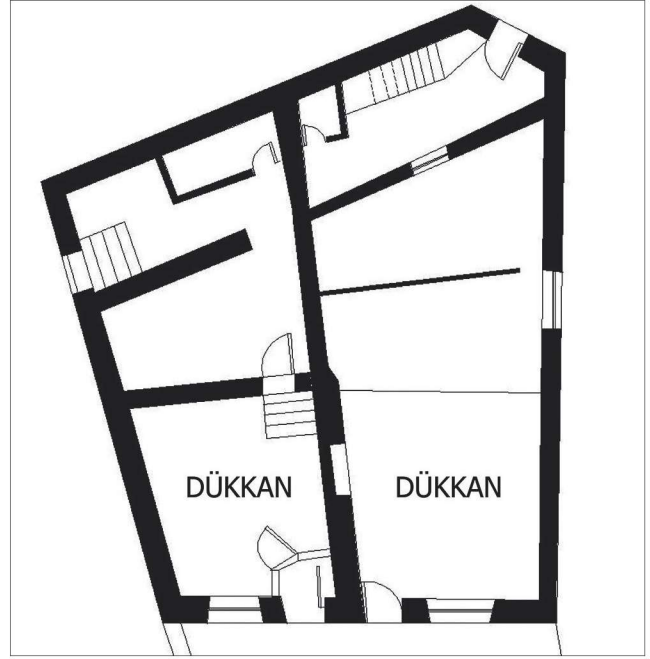

Fotoğraf 53 - 816 Parsel / Building lot: 816

Münferit plan şemasına sahip yapılar ise, belirlenen tipoloji içinde değerlendirilemeyen, işlev ve konumuna göre farklı niteliklere sahip yapılardır. Bu gruba en belirgin örnek 925 parselde yer alan, köy meydanı silüeti içinde önemli bir konuma ve değere sahip yapıdır. Zemin katında ticari mekanlar bulunan yapı, gerek plan şeması gerekse cephe özellikleri bakımından dokudaki diğer yapılardan oldukça farklıdır (Şek. 6, Foto. 54, 55).

Konut Mekan Özellikleri

Özgün plan şeması korunmuş olan konut yapılarının tümünde, tuvaletler bahçe içinde yer almaktadır. Yapı içlerindeki mevcut mutfak mekanları ise kullanıcılar tarafından sonradan eklenmiş bölümlerdir. Konutların

Şekil 6 - 925 Parsel (Tescilli), Zemin Kat Planı / Building lot: 925 (registered), ground floor plan

Fotoğraf 54 - 925 Parsel / Building lot: 925

Fotoğraf 55 - 925 Parsel / Building lot: 925

Fotoğraf 56 - 932 parsel, avluda yer alan ocak. / Building lot: 932, fireplace in the courtyard

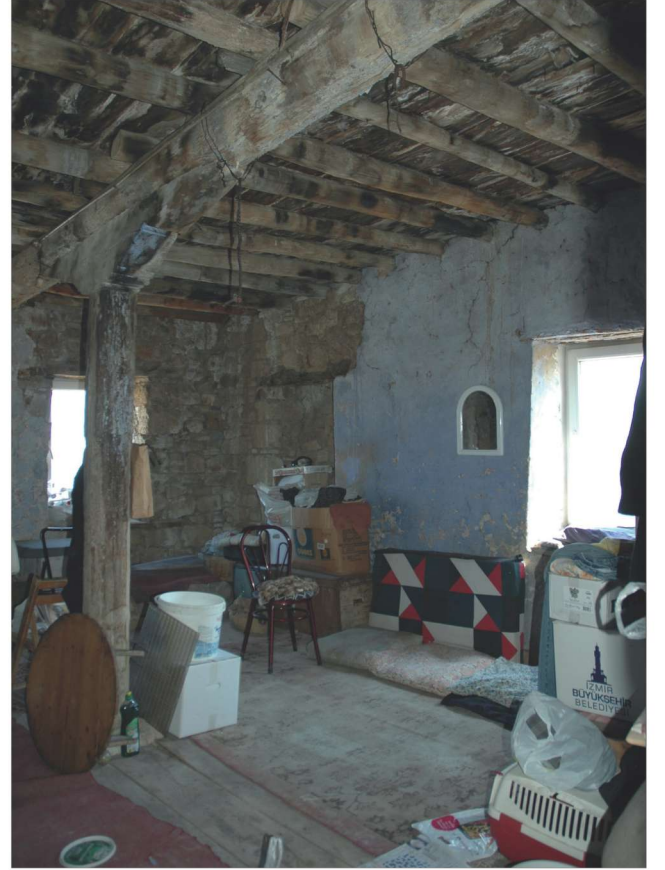

Fotoğraf 57 - 827 parsel, iç mekan. / Building lot: 827, interior

Fotoğraf 58 - 923 parsel, iç mekan. / Building lot: 923, interior

çoğunluğunda odaların en az bir tanesinde ocak bulunmaktadır. Aynı zamanda bahçe içerisinde ayrıca düzenlenmiş ocaklar (Foto. 56) ile bazı müstemilat yapılarının içinde de ocak olduğu tespit edilmiştir. Odalarda ocak ve niş (ahşap kapaklı ya da kapaksız) dışında mimari elemanlar bulunmamaktadır (Foto. 57). Ancak, 923 parselde yer alan konutun bir odasında ahşap dolap yer almaktadır (Foto. 58). Dokuda yer alan konutların tümünde iç mekanlar oldukça yalındır; tavan, duvar ve diğer mimari öğelerin işlemeli bir örneği tespit edilmemiştir. Günümüzde konutların çoğunda tavanların kontrplak, pvc gibi özgün olmayan malzemelerle kaplandığı görülmektedir. Buna karşın, özgünlüğünü korumuş yapıların bir bölümünde ahşap çatı karkasların ahşap kaplama ile

Fotoğraf 59 - 816 Parsel, iç mekan. / Building lot: 816, interior

kapatıldığı, çoğunluğunun ise kaplama yapılmadan bırakıldığı tespit edilmiştir (Foto. 59). Doku genelinde tavan yüksekliğinin ortalama 2,70 m olduğu belirlenmiştir.

Konut Cephe Özellikleri

Dışarıdan gelecek tehlikelere karşı içe dönük bir mimari anlayışı içeren bölge konutlarında, ticari yapılar ve sayıca az birkaç konut dışında, yapıların girişleri genellikle avluya bakan arka cephede yer almaktadır (Foto. 60). Dikdörtgen formulu, ahşap hatıllı ve pervazlı basit girişler çoğunlukla tek kanatlı ahşap bir ka-

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

pıyla örtülüdür. Daha özenli inşa edilmiş bir çok yapıda söveli ve kemerli girişler bulunmaktadır (Foto. 61).

Fotoğraf 60 - 933 parsel, avludan görünüm. / *Building lot: 933, view from the courtyard*

Fotoğraf 61 - 993 parsel. / *Building lot: 993*

Üst katlarda pencereler genellikle küçük dikdörtgen açıklıklar halindedir, üç farklı tip uygulanmıştır. Kareye yakın dikdörtgen formu, ahşap hatıllı ve ahşap pervazlı tip yaygın olarak uygulanmıştır (Foto. 62). Pencerelerin

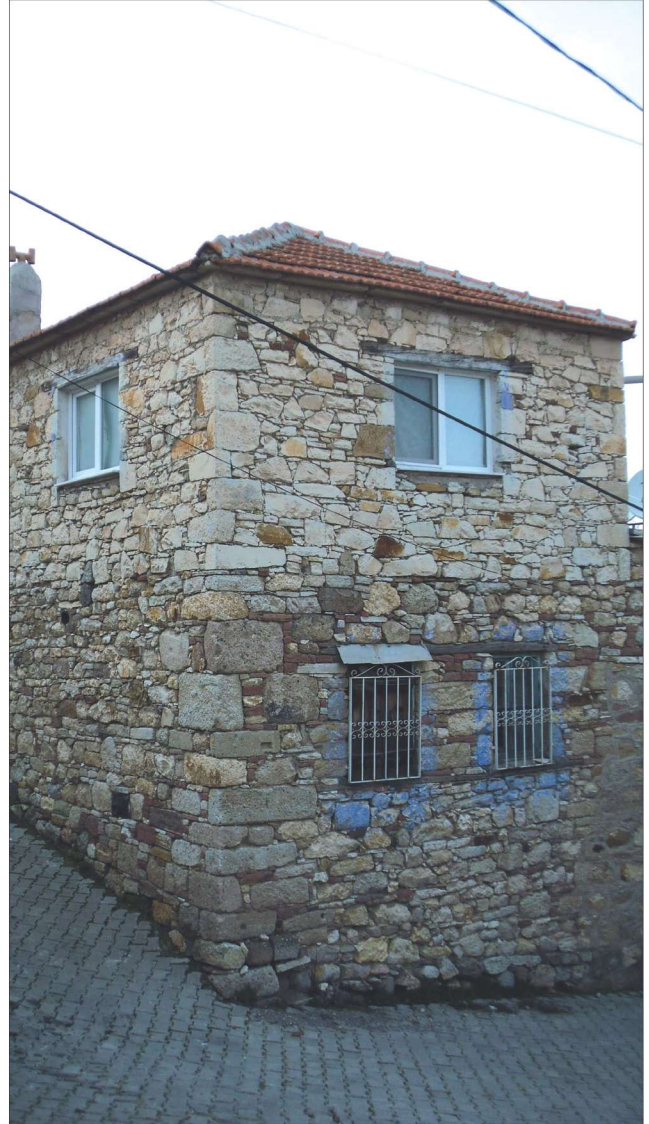

Fotoğraf 62 - 888 parsel (Tescilli) / *Building lot: 888 (registered)*

bazılarında özgün ahşap kepenkler günümüze ulaşabilmiştir. Ahşap pencere doğramaları, çoğunlukla çift kanatlı ve kayıtlı olup, tek kanatlı pencereler de bulunmaktadır (Foto. 63). Bu tip pencerelerin birçoğunun sonraki müdahalelerle genişletildiği, ahşap pervazlarının bulunmadığı görülmektedir (Foto. 64). Diğer bir pencere tipinde, dik-

Fotoğraf 63 - 933 parsel (Tescilli) / *Building lot: 933 (registered)*

Fotoğraf 64 - 898 parsel (Tescilli) / *Building lot: 898 (registered)*

dörtgen formu açıklık düz söve taşları ile sınırlanmıştır (Foto. 65). Dikdörtgen formu, taş söveli pencerelerin üzerinde sağır yuvarlak kemerli alınlıkların bulunduğu pencere tipi de birçok yapıda uygulanmıştır (Foto. 66). Kemerlerde iki renkli taş kullanımı da yaygın olarak görülmektedir. Kemerlerin üzerinde ise kırmızı ve beyaz renkli küçük taşlardan ikinci kemer sırası bulunmaktadır.

Fotoğraf 65 - 1007 parsel (Tescilli) / Building lot: 1007 (registered)

İki renkli küçük taşların duvarlarda farklı dizilişleriyle dekoratif unsurlar oluşturulmuştur. Pencereleler, genellikle dıştan dikdörtgen formlu olmalarına karşın, bazı yapılar- da içeriden yuvarlak kemerlidir.

Fotoğraf 66 - 864 parsel (Tescilli) / Building lot: 864 (registered)

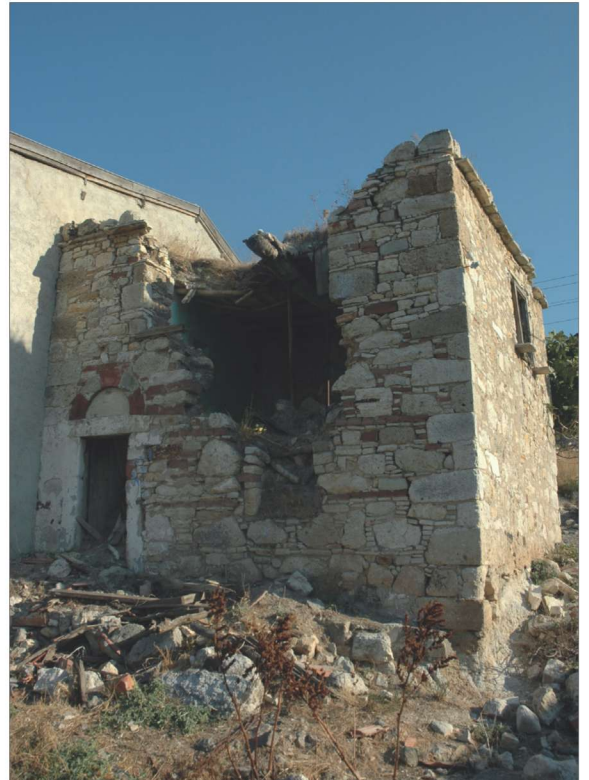
Yapı Malzeme ve Teknikleri

Konut yapılarının genelinde beden duvarları taş ya da taş-tuğla almaşık örgü ile inşa edilmiştir. Ara duvarlar çoğunlukla ahşap strüktüre sahip olup, bu duvarlarda taş/tuğla dolgu ya da bağdadi tekniği (1) kullanıldığı görülmektedir. Dış duvar kalınlıkları 45-60 cm, ara duvar kalınlıkları ise 15-25 cm aralığında değişmektedir. Ara döşemeler ahşap karkas üzeri ahşap kaplamadan oluşmaktadır (Foto. 67). Yöreye özgü çatı sisteminde ise, ahşap strüktür üzerine düz toprak dam bulunmaktadır. Günümüzde kullanılmakta olan yapıların hemen hepsinde düz çatı örtüsünün kaldırıldığı ve kiremit kaplı

beşik ya da kırma çatı olarak yenilediği görülmektedir. Ancak harap durumda olmasına karşın tümüyle özgün niteliklerini korumuş yapılarda düz çatı örtüsünü tüm katmanlarıyla görmek mümkündür (Foto. 68).

Fotoğraf 67 - 923 parsel, iç mekan. / Building lot: 923, interior

Fotoğraf 68 - 792 parsel. / Building lot: 792

Yapılan Analiz Çalışmaları

2013 ve 2014 yıllarında Kozbeyli Mahallesi'nde yapılan arazi çalışmaları, veri toplama, veri girişi, analiz ve görselleştirme işlemleri neticesinde analiz paftaları ve tabloları (Ek.2) hazırlanmıştır. Bu yazı dahilinde önem arz edenler: Mevcut Arazi Kullanış, Kat Sayısı, Doluluk-Boşluk, Yapım Sistemi, Yapısal Durum, Tescil Durumu, Sokak Döşemesi, Bina Büyüklükleri, Parsel Büyüklükleri, ve TAKS Dağılımı analizleridir. Yaklaşık 8,7 hektarlık Kozbeyli Kentsel Sit Alanı sınırları içinde gerçekleştirilen analizlerden çıkan sonuçlar incelendiğinde:

Arazi kullanım türü (Şek. 7) olarak Konut: % 61.6 ile en büyük orana sahiptir. Konut kullanımını Harabe: % 12.1 ile takip etmektedir. Eskiden konut olarak kullanılan taş yapıların uzun süredir kullanılmamasından dolayı zamanın etkilerine yenik düşmeleri sonucu mahallede çok sayıda harabe yer almaktadır. Müştemilat: % 11.3 ve Ahır: % 7.5 oranları yöre nin kırsal doku özelliklerini yansıtan ek mutfak, ek oda, dışarıda wc, depo gibi gündelik yaşama dair kullanım biçimlerini içermektedir. Ticaret: % 2.4 kullanım oranı perakende ticaret ve kafe/lokanta ağırlıklıdır.

Mahallede 1 Katlı yapılar: % 60.4, 2 Katlı yapılar: % 29.9, Bodrum +1 Katlılar: % 8.9, 3 Katlı yapılar: % 0.81 oranında görülmektedir. Ortalama kat sayısının 1.33 olması yörede az katlı yapıların olduğunu göstermektedir. (Şek. 8).

Dolu-Boş Analizi'nde (Şek. 9) kentsel sit alanı içinde yapıların toplam büyüklüğü 15237 m² olarak ölçülmüştür. Bu değer kentsel sit alanı büyüklüğüne (87089 m²) oranlandığında, alanda % 18 doluluk gözlenmektedir.

Yapım sistemlerine bakıldığında (Şek. 10) Yığma: % 71.37 ile en büyük orana sahiptir. Bu durum mahallede ve yörede yığma taş binaların yoğunluğunu göstermektedir. Betonarme: % 25.84, Ahşap ise: % 1.39 oranında görülmektedir.

Mahallede yer alan yapıların fiziki durumları incelendiğinde (Şek. 11), İyi Durumda: % 39.8, Orta Durumda: % 26.67, Kötü Durumda: % 17.37 ve Kısmen Yıkılmış: % 16.16 (harabeler dahildir) oranları görülmektedir. "İyi durumda" ifadesi yapının hem strüktür hem de malzeme açısından korunmuş olduğunu; "orta durumda" ifadesi yapının strüktür anlamında korunmuş fakat malzemede yıpranmaların olduğunu ya da yapının özgün niteliğini bozan malzeme kullanımı ve değişimin olduğunu; "kötü durumda" ifadesi ise yapıda hem strüktür hem de malzeme açısından yıpranmaların ve bozulmaların olduğunu ifade eder.

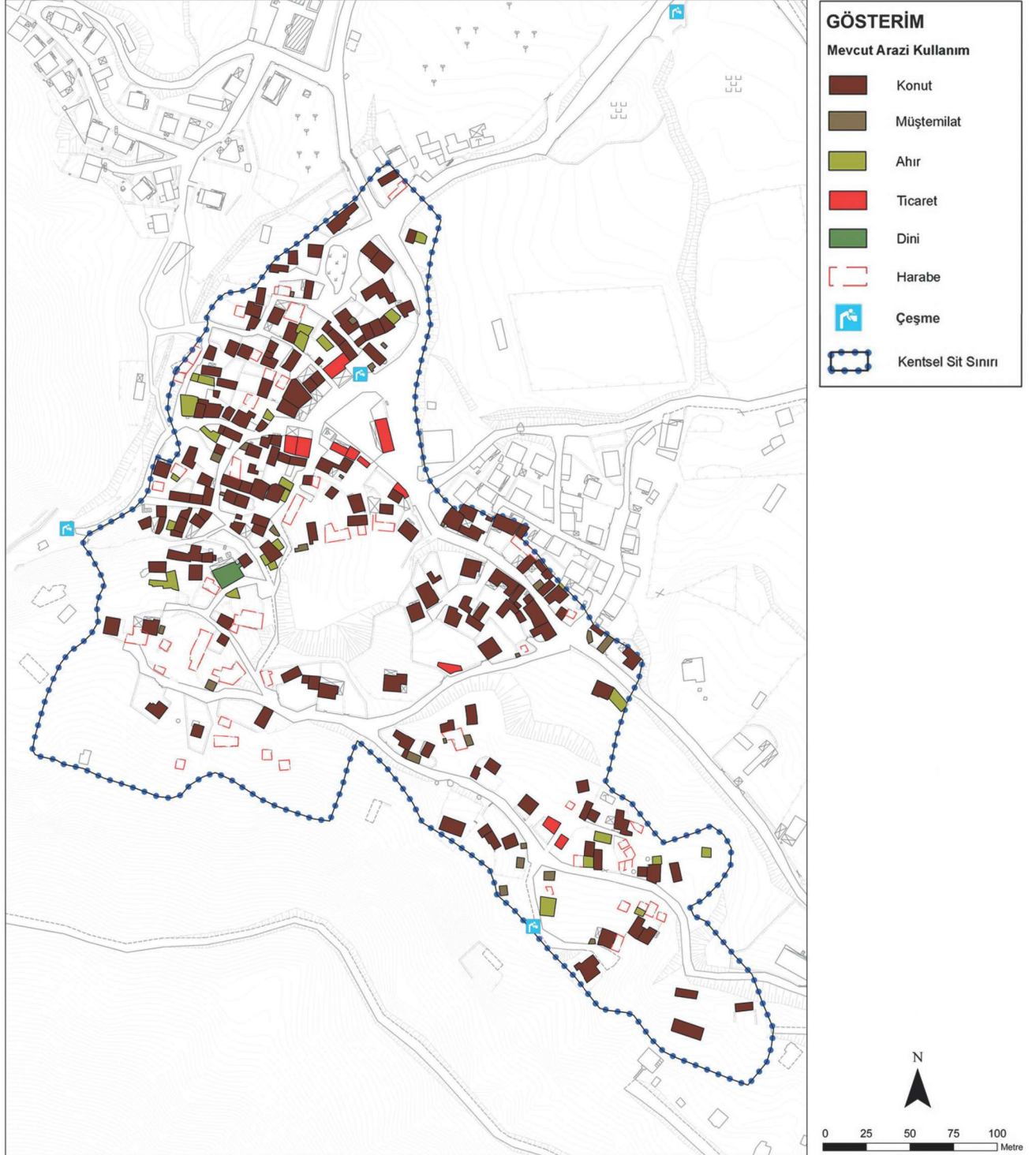
Kentsel Sit Alanı içinde yer alan yapıların Tescil Durumu incelendiğinde (Şek. 12): 22 adet sivil mimarlık örneği, 2 adet çeşme, 1 adet ocak ve mezarlık, mahalleye ait tescilli taşınmazlar olarak görülmektedir.

Sokak Döşemesi analizi (Şek. 13) kapsamında incelenen yüzey döşeme alanı değerlerinde ise Kilit Taş % 85 orandaki kullanımı ile en çok kullanılan sokak döşeme malzemesi olarak görülmektedir. Diğer türler ise % 6 ile patika, %5 ile asfalt, % 3 ile toprak, % 0,6 ile taş-patika ve % 0,3 ile betondur.

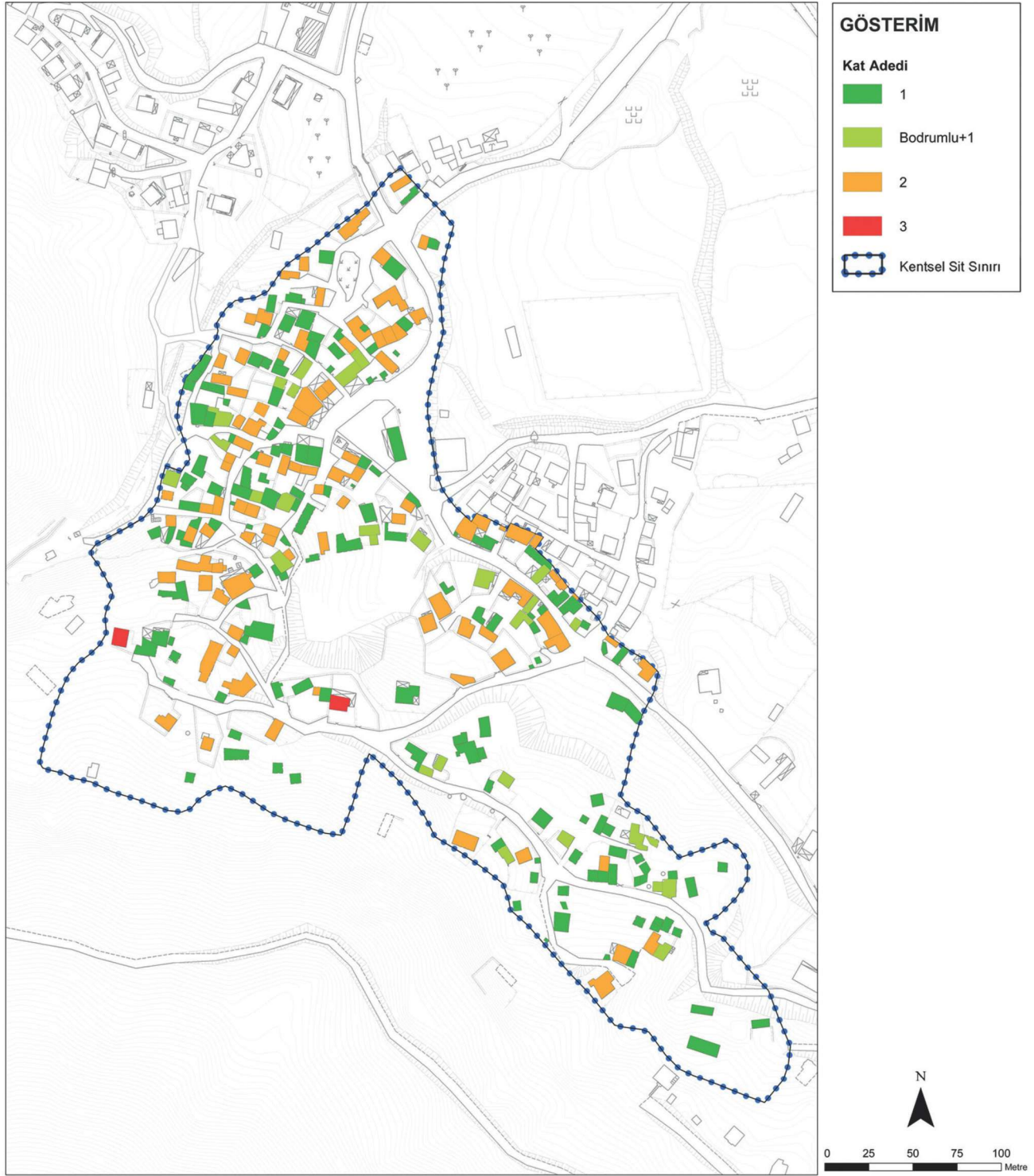
Binaların parselde kapladıkları taban alanları büyüklüklerine bakıldığında (Şek. 14) 0-50m² arası kullanım: % 55.15 ile en yüksek olanıdır. Zeminde 50m² ve altında alan kullanım değerinin yüksekliği, mahalle merkezindeki parsel büyüklüklerinin küçük olması ve mahallede müştemilat kullanımının yoğunluğu ile açıklanabilir. 50-100 m² : % 34.14 ve 100-150m² : % 8.89 oranları ikinci ve üçüncü sıklıkta görülen değerlerdir.

Parsel büyüklükleri sıralandığında (Şek. 15) yine küçük parseller (50 m² ve altı) diğerlerine göre daha sıklıkta gözlenmektedir. Özellikle mahalle merkezi ve yakın çevresinde kırsal dokunun bir özelliği olarak ve buna ilaveten yapılan ifrazlar ve 2B düzenlemeleri sonucu 0-50m² arası parseller: % 12.34 oranında görülmektedir. Bunu takiben 50-100m² : % 9.34, 100-150 m² : % 7.12, 150-200 m² : % 4.43, 200-250 m² : % 4.91, 250-300 m² : % 4.27 oranları saptanmıştır.

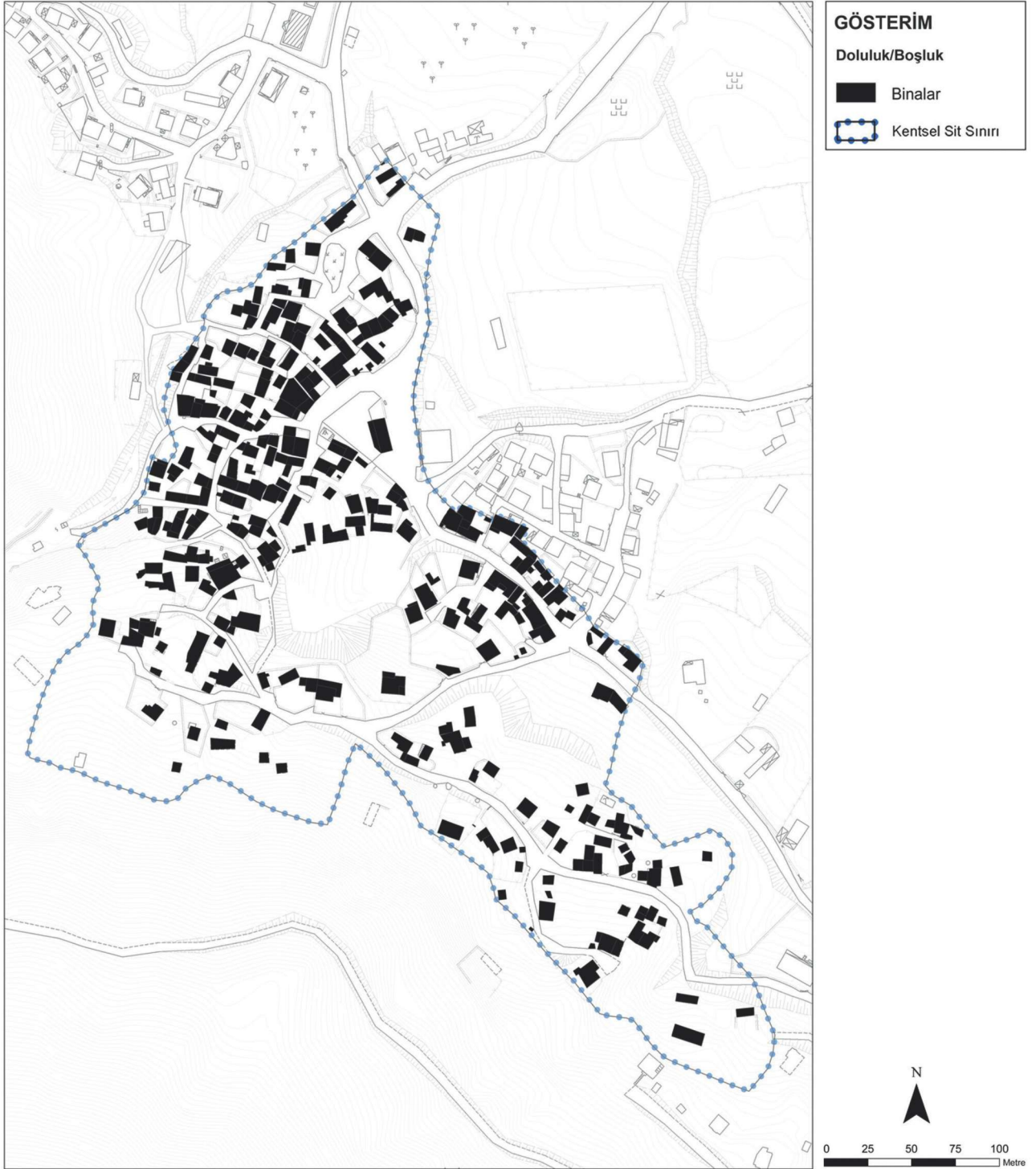
Mahalle bazında Ortalama TAKS: 0.24 ve Ortalama KAKS: 0.32 olarak saptanmıştır (Şek. 16). Yapılan istatistiksel incelemelerde bu değerlerin mahalle merkezinde (aynı zamanda kentsel sit alanı içinde) ortalamanın üstünde, çeperlerde ise daha düşük olduğu görülmektedir.

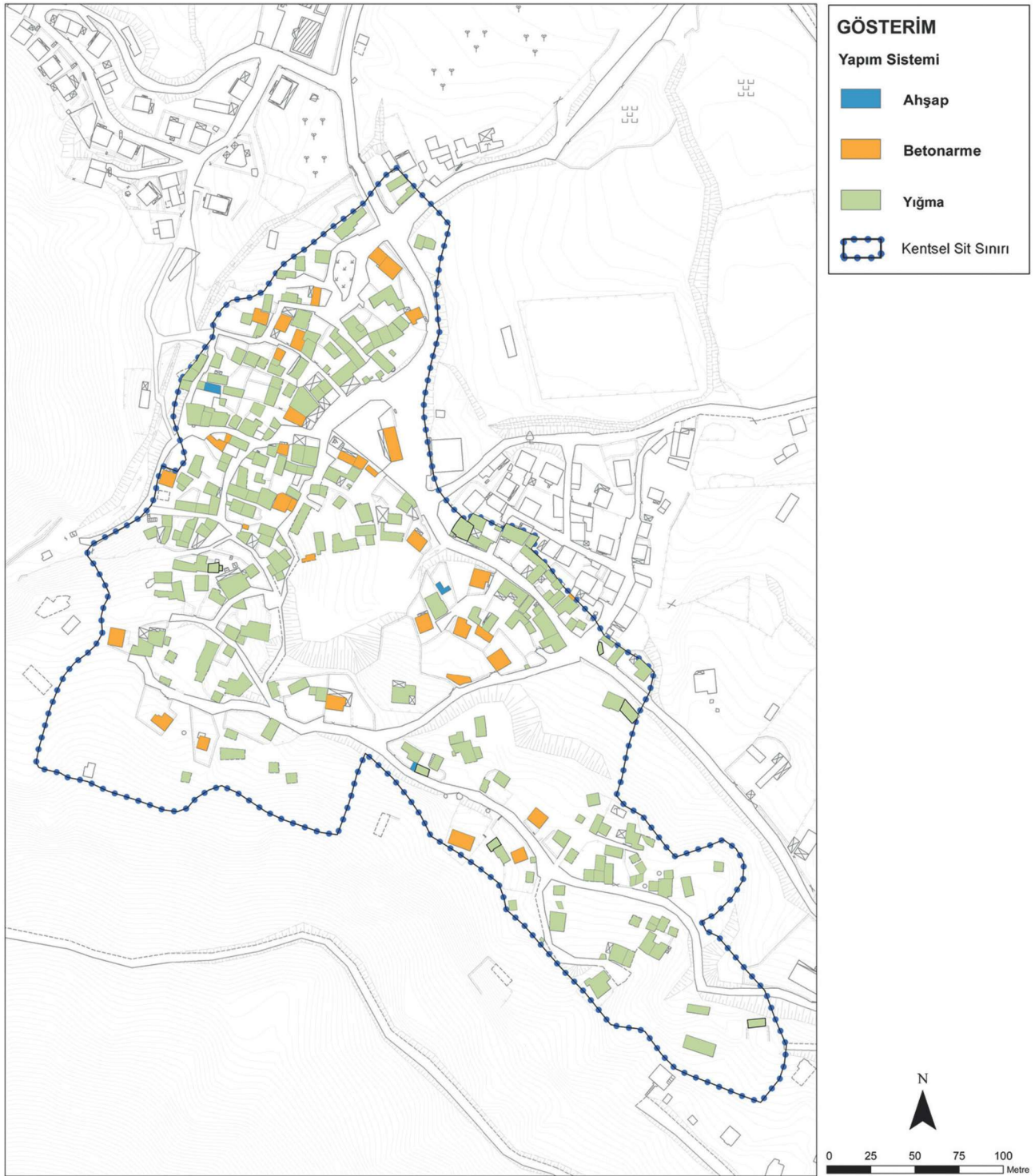
Şekil 7 - Mevcut Arazi Kullanımı / Current Landuse

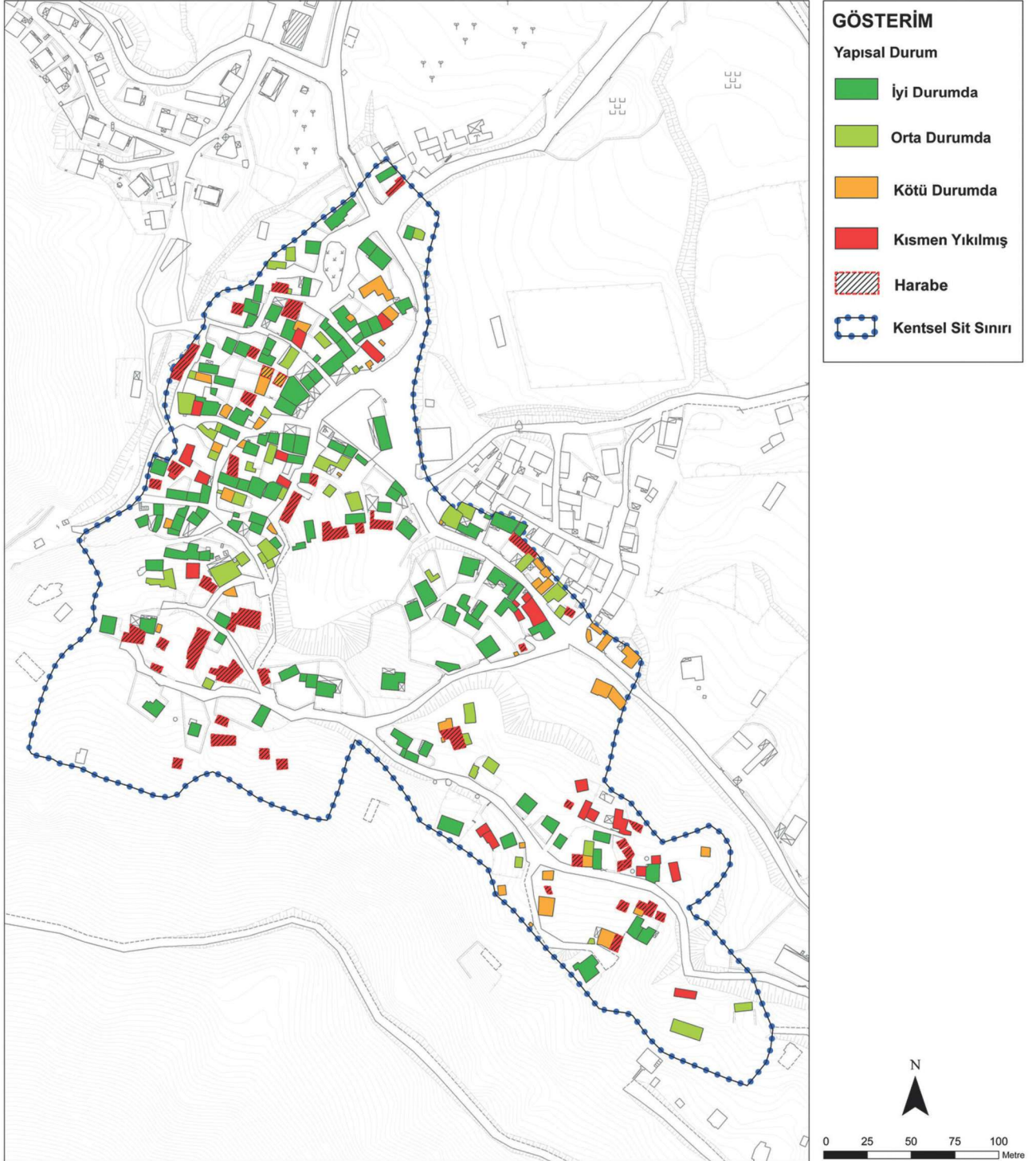
Şekil 8 - Kat Adedi / Number of floors

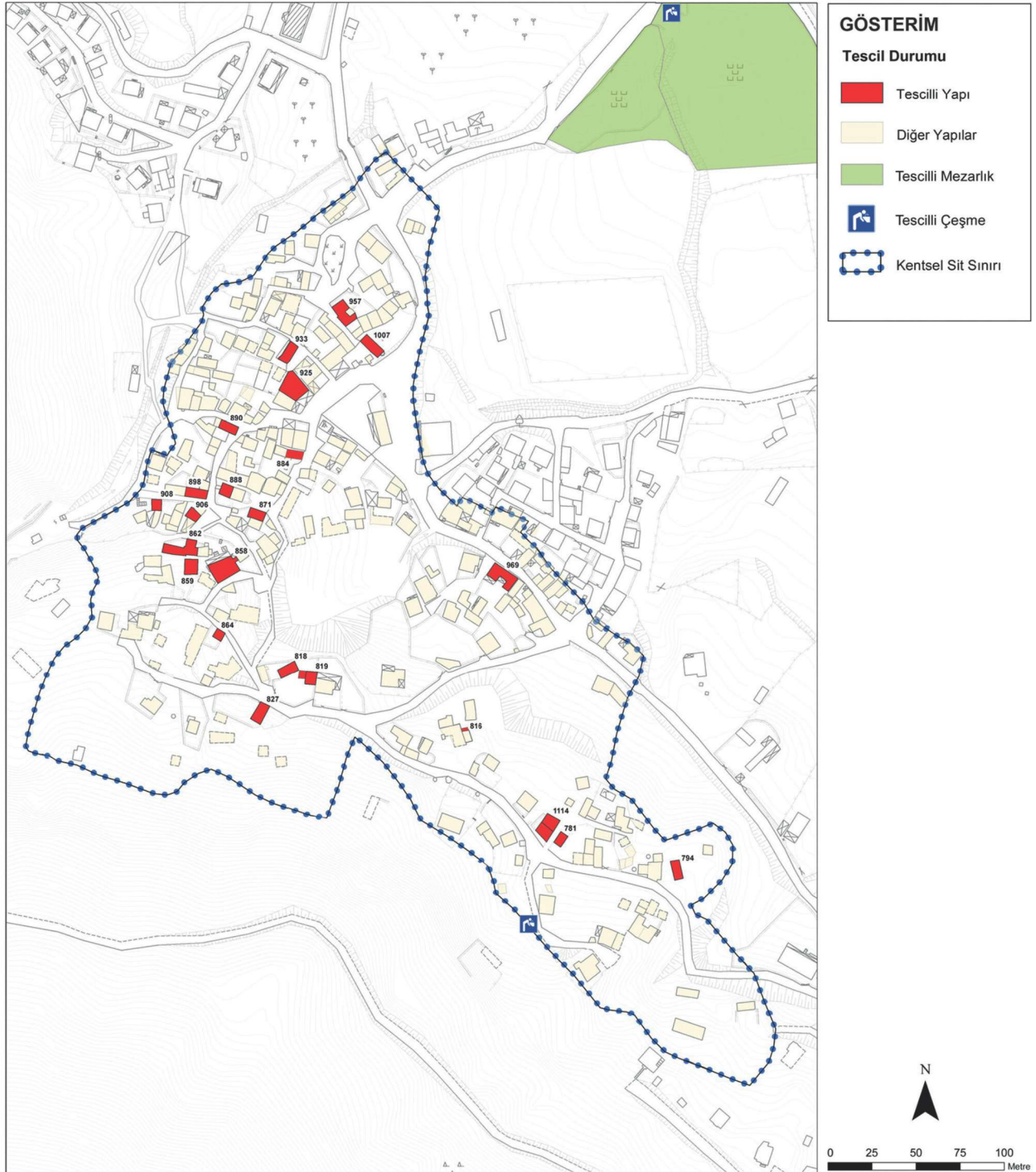
Şekil 9 - Dolu - Boş Analizi / Built up-open area analysis

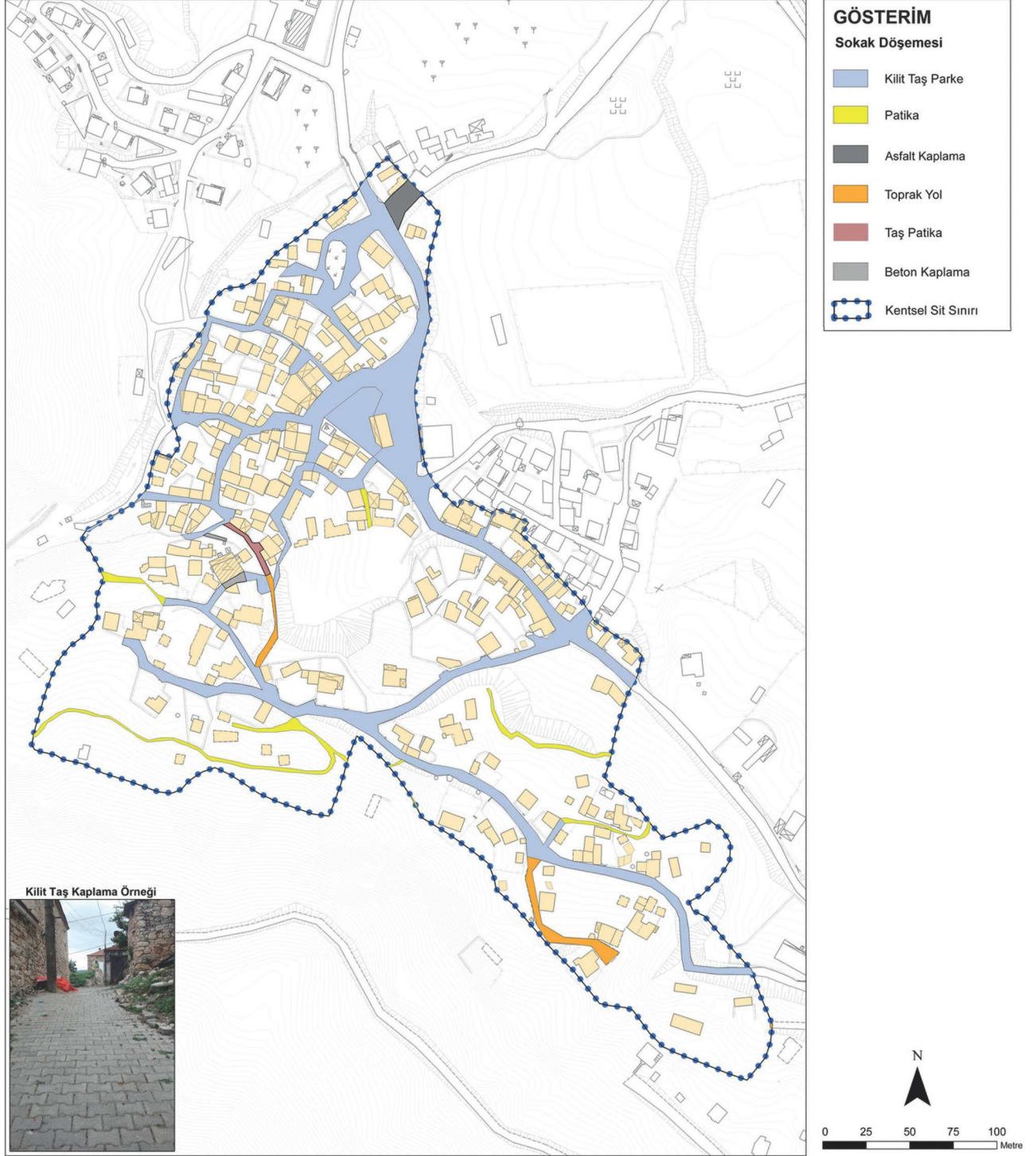
Şekil 10 - Yapım Sistemi / Construction system

Şekil 11 - Yapısal Durum / *Structural condition*

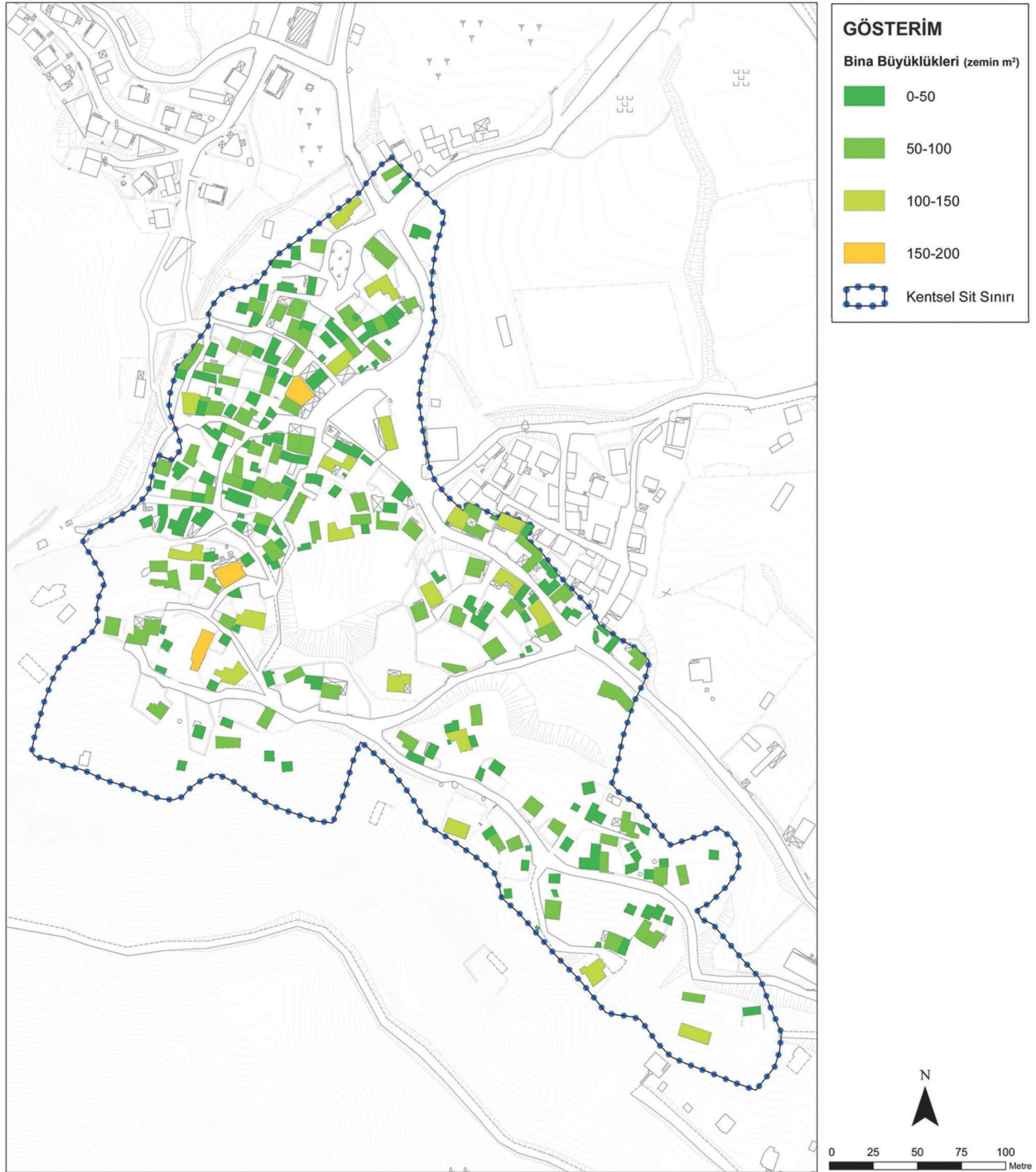
İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

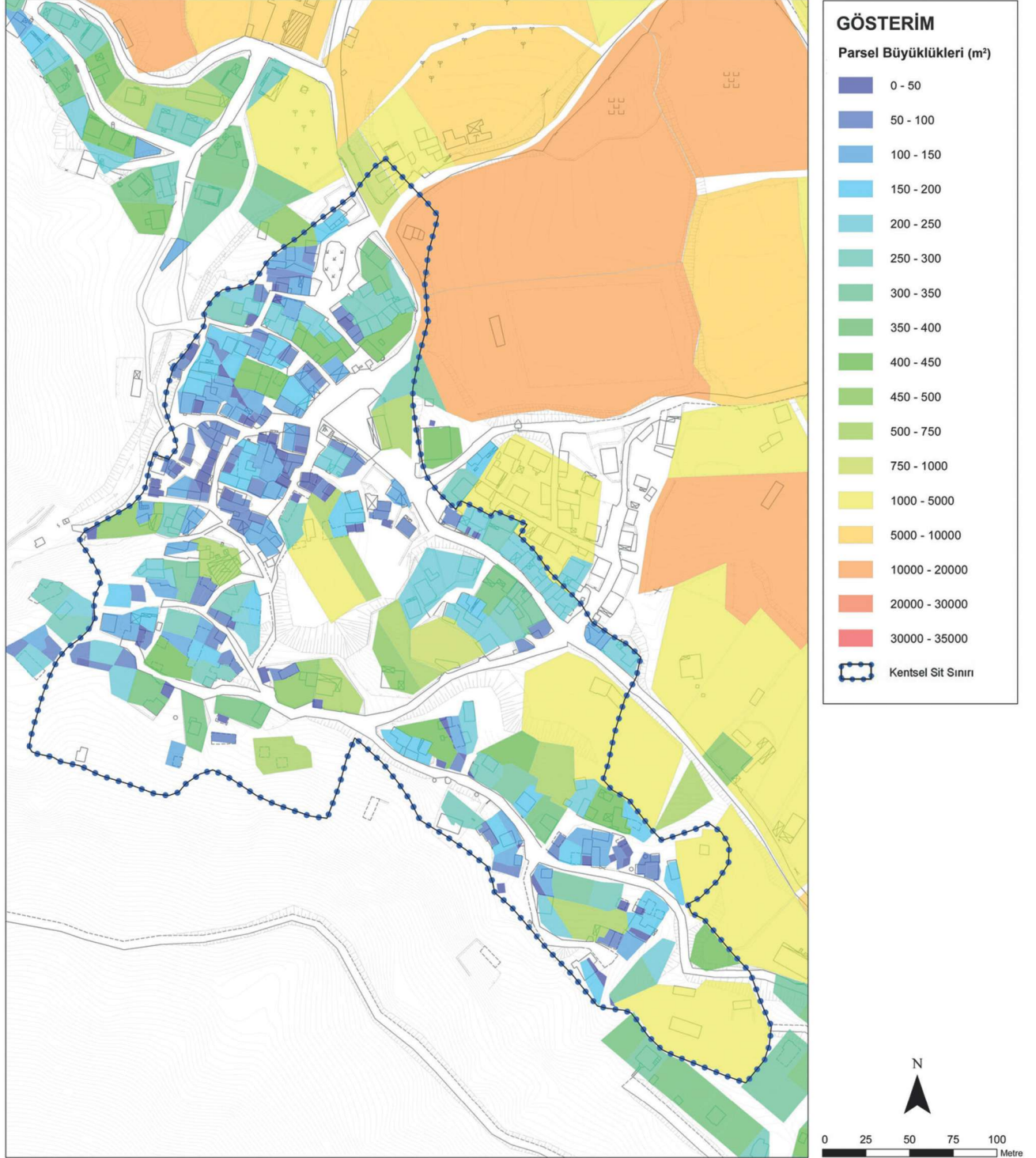
Şekil 12 - Tescil Durumu / Registration status

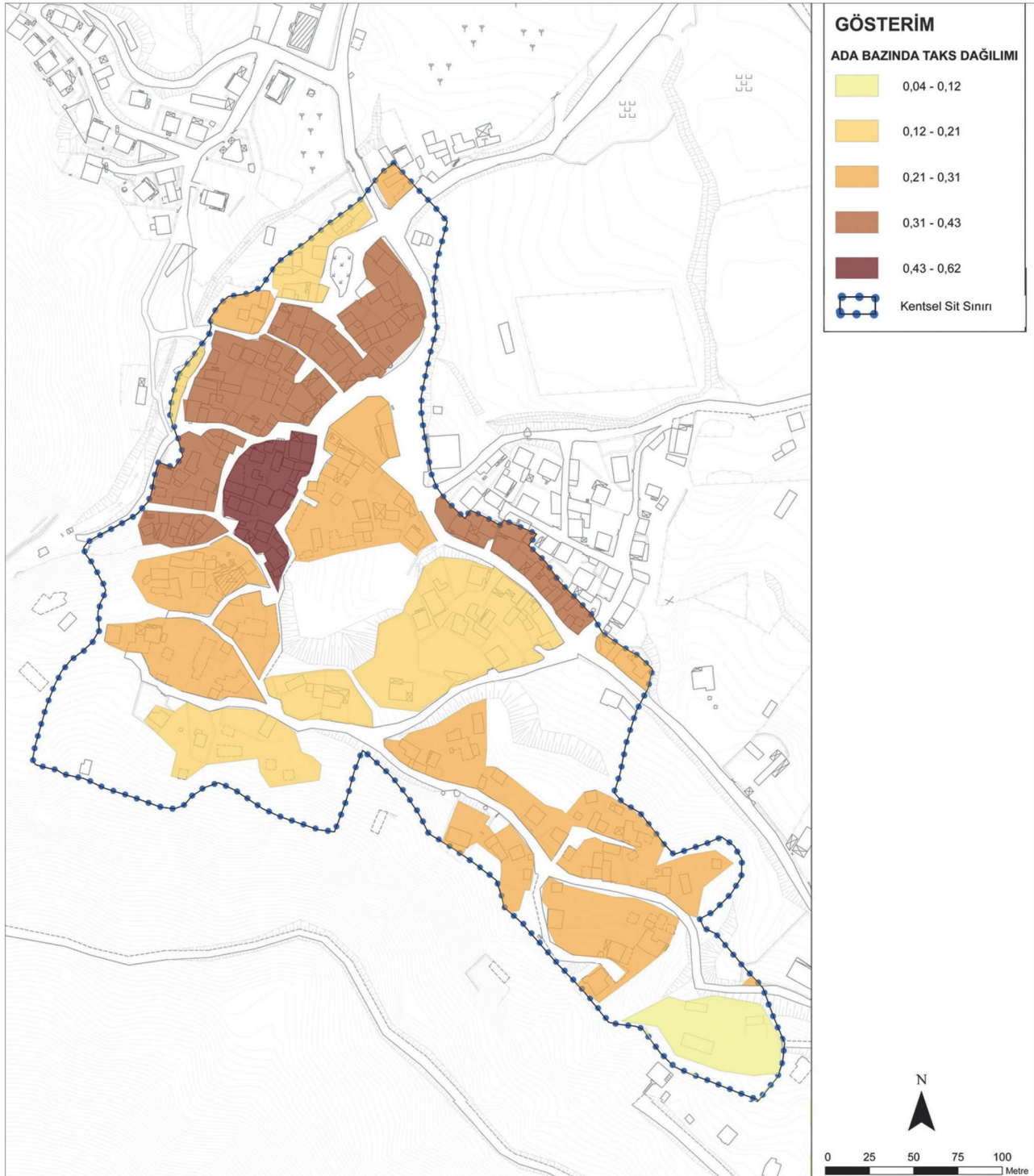
Şekil 13 - Sokak Döşemesi / Pavements of streets

Şekil 14 - Bina Büyüklükleri / Sizes of buildings' footprints

Şekil 15 - Parsel Büyüklükleri / Sizes of building lots

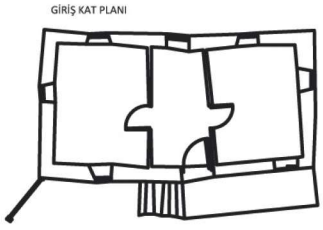
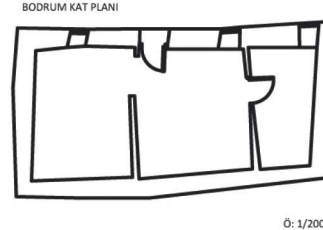
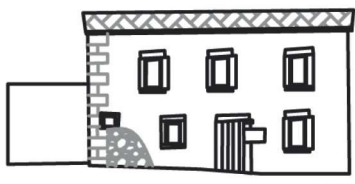
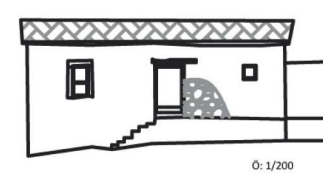

Şekil 16 - TAKS Dağılımı / Distribution of FAR (floor area ratio) within the building blocks

FOÇA KOZBEYLİ KAİP / TESCİLLİ YAPI ANALİZLERİ			
ENVANTER NO: 51		HAZIRLAYAN: Grup 1	TARİH: 22/08/2013
PARSEL BİLGİLERİ	CADDE:	SOKAK:	KAPI NO:
	ADA:	PARSEL: 933	
PARSEL KONUMU	☒ Köşe Parsel	☐ Ara parsel	☐ Ada İçi Parsel
PARSEL DURUMU	☒ Yapı var	☐ İnşaat aşamasında	☐ Yapı yok
TABAN A./ PARSEL A.	☐ %100	☒ >%50	☐ %50 ☐ <%50
YAPININ PARSELDEKİ KONUMU			
	MÜLKİYET DURUMU		
	☒ Özel şahıs ☐ Özel ortaklı ☐ Köy Tüzel Kişiliği ☐ Hazine ☐ Resmi Kurum ☐ Özel Kurum ☐ Belediye ☐ Diğer:		
SORULAR:			
1. Daha önce nerede nasıl onarımlar yaptınız? <small>Herhangi bir onarım yapılmamıştır.</small>			
2. Nerede nasıl onarım yapmak istiyorsunuz? <small>Onarım yapmayı düşünmüyorlar.</small>			
3. Kullanım amacı için uygun ve yeterli mi? <small>Uygundur.</small>			
KAT ADEDİ:	☒ Bodrumlu +	☒ 1 katlı	☐ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı ☐ Diğer:
KULLANIM DURUMU:	☐ Kullanılmayan	☒ Kullanılan	☐ Kısmen kullanılan:
FONKSİYON DURUMU:	☒ Tek fonksiyonlu	☐ Birden çok fonksiyonlu	
FONKSİYON:	☒ Konut	☐ Ticari	☐ Sağlık ☐ Diğer:
	☐ Eğitim	☐ Dini	☐ Resmi
BAĞIMSIZ BÖLÜM:	☒ Tek	☐ Diğer:	
YAPI GRUBU:	☐ Yeni Yapı	☐ Geleneksel	☒ Eski Eser
MİMARİ DÖNEMİ:	☐ 21.yy	☐ 20.yy 2. yarısı	☐ Cumhuriyet D. ☒ 19.yy ve öncesi
HUKUKİ DURUMU:	☐ Ruhsatlı	☐ İzinsiz	☒ Tescilli
YAPIM SİSTEMİ:	☐ Betonarme	☒ Kagir	☐ Ahşap ☐ Diğer:
YAPISAL DURUMU:	☐ İyi durumda	☒ Orta durumda	☐ Kötü durumda ☐ Kısmen Yıkılmış
EK YAPI DURUMU:	☒ Var	☒ Bitişik	☐ Uyumlu ☒ Malzemesi: Depo : Tuğla
	☐ İzi var ☐ Yok	☐ Bahçe içinde	☒ Uyuşmaz
KONFOR DURUMU:	☒ Su	☒ Kanalizasyon	☒ Elektrik
SİLÜET ETKİSİ:	☒ Nitelikli	☐ Uyumlu	☐ Olumsuz

Ek 1. Tescilli yapı envanteri fişi. / Inventory forms of registered buildings

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

PLAN ŞEMASI: ☐ Özgün durumda ☒ Az değişmiş ☐ Çok değişmiş ☒ Onarılmamış ☐ Aslına uygun onarım ☐ Nitelsiz onarım NOTLAR: Yapının 2 adet ek tuvaleti ve fırını bulunmaktadır. Fırın bahçe içerisinde uyumlu ve malzemesi taştır. Yapının ek yapısı olan depo 932. parselde taşmaktadır. Eskiden ahır kullanılmaktaymış. Şuan da kullanılmıyor.		Şematik çizimler: Ö: 1/200 Ö: 1/200	
CEPHE DÜZENİ: ☒ Özgün durumda ☐ Az değişmiş ☐ Çok değişmiş ☒ Onarılmamış ☐ Aslına uygun onarım ☐ Nitelsiz onarım NOTLAR:		Şematik çizimler: Ö: 1/200 Ö: 1/200 Ö: 1/200	
ÇATI FORMU: ☐ Özgün durumda ☐ Bozulmuş / Yıkık ☐ Onarım geçirmiş ☒ Yenilenmiş ☒ Beşik çatı ☐ Kıрма çatı ☐ Düz çatı ☐ Kubbe / Tonoz vb.		SÜSLEME ELEMANLARI ☒ Özgün durumda ☐ Bozulmuş / Yok olmuş ☐ Onarım geçirmiş ☐ Yenilenmiş Şematik çizimler: NOT:Belirlenen herhangi bir süsleme elemanı yoktur.	
ÇATI KAPLAMA MALZEMESİ: ☐ Özgün durumda ☐ Bozulmuş / Yıkık ☒ Onarım geçirmiş ☐ Yenilenmiş ☐ Alaturka Kiremit ☒ Marsilya Kiremit ☐ Metal (Kurşun/Bakır vb.)		FONKSİYONDA DEĞİŞMİŞLİK: ☒ Özgün fonksiyon: ☐ Yeni fonksiyon: ☐ Eklenmiş fonksiyon:	

Ek 1. Tescilli yapı envanteri fişi. / Inventory forms of registered buildings

Ek 2. İzmir Foça Kozbeyli mahallesi kırsal mimarlık envanter listesi, 2014 / *Inventory list of Kozbeyli District, Foça, İzmir, 2014*

No	Parsel No	Kullanım	Kat Adedi	Yapım Sistemi	Yapısal Durum	Tescil Durumu
1	193	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
2	194	Konut	1	Ahşap	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
3	622	Çeşme	-	-	-	Tescilli Çeşme
4	624	Mezarlık	-	-	-	Tescilli Mezarlık
5	630	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
6	630	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
7	750	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
8	751	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
9	752	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
10	753	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
11	755	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
12	755	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
13	756	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
14	756	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
15	757	Konut	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
16	757	Konut	2	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
17	757	Konut	2	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
18	758	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
19	758	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
20	758	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
21	759	Müştemilat	2	Betonarme	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
22	760	Konut	2	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
23	761	Konut	2	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
24	763	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
25	768	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
26	768	Konut	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
27	768	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
28	769	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
29	769	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
30	770	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
31	772-773	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
32	772-773	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
33	774	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
34	774	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
35	774	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
36	775	Müştemilat	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
37	776	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
38	779	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
39	780-1161	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
40	781	Ticaret	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
41	782	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
42	783	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

43	784	Müştemilat	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
44	785	Müştemilat	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
45	786	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
46	788	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
47	789	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
48	790	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
49	791	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
50	792	Müştemilat	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
51	792	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
52	793	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
53	794	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
54	795	Müştemilat	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
55	797	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
56	798	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
57	798	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
58	799-1176	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
59	-	Çeşme	-	-	-	Tescilli Çeşme
60	802	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
61	802-1165	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
62	805	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
63	807	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
64	807	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
65	807	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
66	808	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
67	808	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Yeni Yapı
68	809	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
69	810	Konut	1	Ahşap	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
70	810	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
71	811	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
72	813-815	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
73	813-815	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
74	816	Ocak	-	-	-	Tescilli Ocak
75	816	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
76	817	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
77	818	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
78	819	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
79	820	Konut	3	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
80	822	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
81	822	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
82	823	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
83	824	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
84	825	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
85	826	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
86	827	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
87	829	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
88	841	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
89	841	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı

90	842-843	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
91	844	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
92	846	Ticaret	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
93	852-854	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
94	853	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
95	855	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
96	856-857	Harabe	2	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
97	858	Dini	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
98	858	Dini	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilli Yapı
99	859	Harabe	2	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilli Yapı
100	860-861	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
101	860-861	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
102	861	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
103	862	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
104	863-865	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
105	864	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
106	866-867	Harabe	2	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
107	868	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
108	868	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
109	868	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
110	869	Müştemilat	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
111	869	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
112	870	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
113	870	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
114	871	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
115	873	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
116	874	Müştemilat	1	Betonarme	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
117	874	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
118	875	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
119	875	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
120	876	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
121	876	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
122	877-878	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
123	879	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
124	879	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
125	880-1172	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
126	881-1138	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
127	882	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
128	883	Konut	2	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
129	884	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
130	884	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
131	885	Müştemilat	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
132	886	Ticaret	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
133	887	Ticaret	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
134	888	Konut	2	Yığma	Kötü Durumda	Tescilli Yapı
135	889	Müştemilat	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

136	890	Konut	1	Betonarme	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
137	890	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
138	891	Müştemilat	1	Betonarme	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
139	891	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
140	892	Müştemilat	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
141	892	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
142	893	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
143	896	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
144	897	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
145	898	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
146	899	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
147	901	Harabe	2	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
148	902-903	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
149	904	Müştemilat	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
150	904	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
151	905	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
152	906	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
153	906	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
154	907	Müştemilat	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
155	907	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
156	907	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
157	907	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
158	908	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
159	909	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
160	909	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
161	911	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
162	911	Konut	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
163	912	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
164	913	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
165	915	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
166	916	Konut	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
167	917	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
168	918	Müştemilat	1	Ahşap	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
169	918	Müştemilat	1	Ahşap	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
170	920-1167	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
171	920-1167	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
172	921	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
173	922-931	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
174	923	Harabe	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
175	923	Konut	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
176	924	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
177	925	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
178	926	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
179	927	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
180	928	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı

181	928	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
182	929	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
183	931	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
184	932	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
185	932	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
186	932	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
187	933	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
188	934	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
189	935	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
190	936	Harabe	2	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
191	937	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
192	939	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
193	940	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
194	940	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
195	941	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
196	941	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
197	942	Müştemilat	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
198	942	Müştemilat	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
199	942	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
200	943	Ticaret	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
201	944	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
202	948	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
203	949	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
204	951-952	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
205	953	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
206	954-945	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
207	955	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
208	957	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
209	958	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
210	958	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
211	959	Konut	2	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
212	959	Müştemilat	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
213	959	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
214	961	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
215	961	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
216	964	Müştemilat	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
217	964	Konut	1	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
218	965	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
219	965	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
220	966	Konut	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
221	966	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
222	966	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
223	966	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
224	967	Harabe	1	Yığma	Kısmen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
225	968	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı

İZMİR FOÇA KOZBEYLİ MAHALLESİ KIRSAL MİMARLIK ENVANTERİ

226	969	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
227	970	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
228	970	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
229	971	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
230	972	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
231	972	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
232	973	Ticaret	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
233	975-1166	Harabe	2	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
234	976	Ticaret	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
235	976	Ticaret	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
236	977	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
237	977	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
238	978	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
239	979	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
240	982	Konut	2	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
241	984-1170	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
242	985-993	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
243	986	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
244	987	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
245	987	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
246	988	Harabe	1	Yığma	Kismen Yıkılmış	Tescilsiz-Eski Yapı
247	989	Ticaret	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
248	991	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
249	991	Ticaret	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
250	992	Ticaret	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
251	1006	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
252	1007	Kültürel	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
253	1009-1010	Konut	1	Yığma	Orta Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
254	1010	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
255	1025	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
256	1026	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
257	1092	Konut	2	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
258	1096	Konut	1	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
259	1104	Konut	3	Betonarme	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı
260	1114	Ticaret	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilli Yapı
261	1123	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
262	1143	Konut	2	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
263	1147	Konut	2	Yığma	Kötü Durumda	Tescilsiz-Eski Yapı
264	1175	Konut	1	Yığma	İyi Durumda	Tescilsiz-Yeni Yapı

Sonuç

Kozbeyli Mahallesi'nde envanter tespiti için 2013 yılı Temmuz ayında başlayan ve muhtelif zamanlarda devam eden arazi çalışmalarının ardından, Nisan 2014 itibarıyla envanterlerin dijital ortama aktarılması ve hali hazır paftalar üzerine işlenmesi süreci tamamlanmıştır. Foça Belediyesi, Foça Kaymakamlığı ve Gediz Üniversitesi arasında yapılan protokol ile Gediz Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü tarafından yapılmakta olan Koruma Amaçlı İmar Planı Hazırlama İş'i'nin ilk aşaması olan bu çalışma kapsamında 26 adet tescilli, 180 adet geleneksel yapı ve 58 adet yeni yapı olmak üzere toplam 264 adet parsel için hazırlanan envanter fişleri doldurulmuştur. Bu alandaki literatüre bakıldığında bu kapsamda hem tescilli yapıları hem de tescilsiz yapıları içeren bir envanter çalışmasının yapılmadığı görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda konut yapılarında üç farklı plan tipi saptanmıştır. Belirlenen plan şemaları Yatayda Gelişen Orta Hollü Plan Tipleri, Kule Ev Plan Tipleri ve Münferit Plan Tipleridir. Yatayda gelişen orta hollü plan tipi, doku içinde en yoğun görülen plan tipidir. Kule Ev Plan Tipleri de özellikle Rum Mahallesi denilen bölgede yoğunlaşmaktadır. Fakat yapıların çok harap durumda olması sebebiyle röloveleri alınmamıştır. Foça bölgesinde yaygın olarak görülen Kule Tipi plan şemasına sahip Kozbeyli'deki konutların/yapıların envanter çalışmalarının tamamlanması ve bu yapıların restorasyonunun yapılması Kozbeyli'nin kimliğini kazanmasına yardımcı olacaktır.

İzmir İli, Foça ilçesi, Kozbeyli Mahallesi Kentsel Sit Alanı sınırları, İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 03.12.2003 tarih ve 12209 sayılı kararıyla belirlenmiştir. Kentsel Sit kararı ile dokunun bütününe yönelik koruma kararı alınmakla birlikte, mahallenin kontrolsüz gelişiminin engellenmesi Koruma Amaçlı İmar Planı'nın ana amaçlarından. Ayrıca tarım değeri taşıyan bölgelerin imara açılmaması ve geçmişte yapılan birtakım toprağa bağlı üretim biçimlerini canlandırılma önerisi ile yerel halkın bu mahalleye bağlılığının artırılması ve istihdam yaratılması da planın diğer hedeflerindedir.

Kozbeyli Meydanı, yaşayan yerel halk ve mahalleye gelenler için önemli bir mekandır. Mahallede yaşayanlar için, biraraya gelinen sosyal donatı mekanlarının olduğu bir meydan olarak; dışardan gelenler için ise, Kozbeyli'nin camiye kadar uzanan fiziksel yapısının algılandığı, ayrıca yakınında yerel pazarın kurulduğu bir karşılama mekanı olarak önemlidir. Meydanda bulunan elektrik direkleri, arkasında yer alan doğal kaya dokusunu saklayan tuvalet yapısı, yine meydanın camiye çıkış yolunda yer alan rengi, yapı biçimi ve strüktür sistemi ile dokuya tamamen yabancı olan betonarme yapı gibi geleneksel dokuya zarar veren unsurların tekrarlamaması için plan

çözümlerinin üretilmesi gerekmektedir. Gediz Üniversitesi'nin iki etaplı olarak kurguladığı Kozbeyli'ye yönelik çalışmanın ilk ayağı Koruma Amaçlı İmar Planı'nın üretilmesi, ikinci ayağı ise Özel Proje Alanları (ÖPA)'nın belirlenip, bu alanlara yönelik noktasal çözümlerin ve sokak sağlıklaştırma projelerinin üretilmesidir. Kozbeyli Meydanı ve çevresi de bu ÖPA'lardan birisi olarak düşünülmekte ve ileride bu alana yönelik fiziksel planlamanın (meydanın mekansal anlamda daha nitelikli bir hale getirilmesi: yer kaplamasının düzenlenmesi, pazar yerinin organize edilmesi, otopark çözümleri) yapılması amaçlanmaktadır.

Kozbeyli Mahallesi hem arkeolojik anlamda, hem de yapı dokusu anlamında çalışılmamış bir kırsal bölgedir. Eski ve Yeni Foça'ya dair çok fazla çalışma olmasına rağmen, Kozbeyli bu çalışma alanlarının dışında kalmıştır. Yapılan bu çalışmalar ile Kozbeyli'nin fark edilmesi amaçlanmaktadır. Fakat bu fark edilmenin de Kozbeyli'nin yerel halkını dışlayan ve tamamen ticari bir mekana dönüştürmeye yönelik çabalara sebep olmasının önüne geçilmesi gerekmektedir. Planlama sürecinde mümkün olduğunca koruma ve planlama kararlarından etkilenecekler lehine katılımcı yöntemler benimsenmeye çalışılmaktadır. Dokunun sadece fiziksel korunumu değil, yerel halkın bu değişim süreçlerini benimsemesi ile yerel kültürün de korunumu ve devamlılığı Koruma Amaçlı İmar Planı'nın başarısını ortaya koyacaktır.

Notlar

Bağdadi tekniği ile dolgunsuz ahşap çerçeve elemanlarına çakılmış çitaller üzerine uygulanan sıva tekniği kastedilmektedir.

Kaynakça

- Arel, A., 1989.
“Foça Bağ Evleri ve Kule Ev Geleneği”, VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Antalya 18-23 Mayıs 1989, Ankara 1990: 43-71.
- Arel, A., 1993.
“Foça Bağ Evleri ve Kule Ev Geleneği”, Ege Mimarlık 3: 37-40.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı-Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM), 2011.
Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı Raporu, Ankara.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı-Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü ve Dampo Ltd.Şti., 2012.
İzmir İli Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projesi, Ankara.
- Doğar, E., 1998.
İlk İskanlardan Yunan İşgaline Kadar Menemen Ya da Tarhanıyat Tarihi, İzmir: Sergi Yayınevi.
- Erdem, E., 2007.
“Çağdaş Konut Kullanımı İçin Geleneksel Eski Foça Evlerinin Islak Hacimlerine Yönelik Müdahale Prensipleri”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. Ankara).
- Gökbel, F. M., 2010.
“Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı. İzmir). İZSU Web Sitesi (Erişim: Aralık 2014): www.izsu.gov.tr/Pages/standartPage.aspx?id=162
- Özizmir, B., 1997.
“Studying Documentation and Restoration of Doors and Windows in the Housing Architecture of Foça and Çeşme”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. İzmir).
- Şenol, G. D., 2004.
“Eski Foça Kent Dokusundaki Geleneksel Konut Mimarisi ve Kullanım Sorunları”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. İzmir).
- Uluca, E., 1999.
“Conservation and Rehabilitation of a Historical District: A Case Study in Yeni Foça”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. Ankara).
- Yıldırım, B., 1997.
“Foça Kule Evleri”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. İzmir).
- Yıldırım, B., 1999.
“Foça Kule Evleri”, Mimarlık 286: 32-37.
- Yılmaz, Y., 1991.
“Yeni Foça Kentsel Sit Alanı İçinde Doku Araştırması, Koruma ve Restorasyon Önerileri”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. İzmir).
- Yurttaş, H., 2001.
Foça Kozbeyli. İzmir: Ada Ofset.
- Zegerek, G., 1997.
“Eski Foça'nın Geleneksel Dokusuna Koruma ve Sağlıklaştırma”, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. Ankara).